

Izazovi ravnoteže između posla i privatnog života za žene

Voskion, Natali

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management / Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:191:530289>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality Management - Repository of students works of the Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija

Preddiplomski sveučilišni studij

NATALI VOSKION

Izazovi ravnoteže između posla i privatnog života za žene

Challenges of work–life balance for women

Završni rad

Opatija, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija

Preddiplomski sveučilišni studij

Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu

Studijski smjer: Menadžment u turizmu

Izazovi ravnoteže između posla i privatnog života za žene

Challenges of work–life balance for women

Završni rad

Kolegij: **Menadžment ljudskog kapitala**

Student:

Natali Voskion

Mentor: prof. dr. sc. **Kristina
ČRNJAR**

Matični broj:

24806PO19

Opatija, svibanj 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI UNIVERSITY OF RIJEKA
FAKULTET ZA MENADŽMENT U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU
FACULTY OF TOURISM AND HOSPITALITY MANAGEMENT
OPATIJA, HRVATSKA CROATIA

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI RADA

Ime i prezime studenta: Natali Voskion

Matični broj: 24806PO19

Izjavljujem da sam završni rad pod naslovom

Izazovi ravnoteže između posla i privatnog života za žene
(Naslov rada)

izradila/o samostalno te sam suglasna/suglasan o javnoj objavi rada u elektroničkom obliku.

Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu su jasno označeni kao takvi te adekvatno navedeni u popisu literature.

U Opatiji, 28.6.2023.

Potpis studenta

Sažetak

Žene se sve češće susreću sa sukobom između privatnih i poslovnih obveza, stoga uspostava ravnoteže između te dvije sfere života postaje sve aktualnije pitanje današnjice. Sve veći udio žena na tržištu rada i zaposlenost žena na visokim radnim položajima također čine navedenu temu aktualnom. Vrlo je teško postići savršenu ravnotežu, a ona se postiže tek kada žena osjeća da je ispunila sve uloge i osjeća zadovoljstvo. Posljedice nemogućnosti uspostave ravnoteže su brojne i potrebno ih je ukloniti na vrijeme.

Ovaj rad nastoji istražiti u kojoj mjeri zaposlene žene uspijevaju uspostaviti ravnotežu između privatnog i poslovnog života, te koji sociodemografski čimbenici na to utječu. Kako bi se mogla potvrditi ili opovrgnuti glavna hipoteza ovog rada, provedeno je istraživanje putem anketnog upitnika na uzorku od 112 zaposlenih žena sa područja RH. Hipoteza da visina mjesečne neto plaće utječe na uspostavu ravnoteže između privatnog i poslovnog života je potvrđena, što znači da žene sa većom neto plaćom bolje balansiraju osobne i profesionalne obaveze. Ispitanice su uglavnom zadovoljne svojom trenutnom ravnotežom, ali smatraju kako je to jedan od najvećih izazova današnjice. Na tome svakako trebaju poraditi tvrtke i organizacije kako bi svojim zaposlenicama omogućile više vremena za obitelj i dom, putem primjerice fleksibilnih oblika rada.

Ključne riječi: ravnoteža; privatni život; poslovni život; žene; sukob

Sadržaj

Uvod	1
1. Važnost ravnoteže između poslovnog i privatnog života kod žena	3
1.1. Pojmovno određenje pojma ravnoteže između poslovnog i privatnog života (eng. <i>Work-life balance</i>)	3
1.2. Nastanak i uzroci neravnoteže između poslovnog i privatnog života kod žena	5
2. Programi i pravila za uspostavu ravnoteže između poslovnog i privatnog života	7
2.1. Pravila i direktive EU o ravnoteži između poslovnog i privatnog života	7
2.2. Programi i prijedlozi usmjereni na uspostavu ravnoteže između poslovnog i privatnog života	9
3. Sukob obiteljskih i poslovnih uloga žena na tržištu rada	12
3.1. Analiza dosadašnjih istraživanja o ravnoteži između privatnog i poslovnog života žena	12
3.2. Posljedice sukoba između privatnog i poslovnog života žena	15
4. Empirijsko istraživanje o ravnoteži između poslovnog i privatnog života žena	18
3.1. Instrumenti i metodologija istraživanja	18
3.2. Rezultati istraživanja	19
Zaključak	41
Bibliografija	43
Popis ilustracija	46
Prilozi	48

Uvod

Posljednjih desetljeća došlo je do velikih promjena na tržištu rada. Broj radnih sati zaposlenika konstantno se povećava, tehnološki napredak mijenja tržište rada, omogućava se obavljanje posla sa udaljenog mjesta rada, kao i fleksibilno radno vrijeme. Visokoobrazovane osobe i žene čine sve veći udio u na tržištu rada u Republici Hrvatskoj. Radi povećanja udjela žena na tržištu rada došlo je do novih izazova u društvu. U prošlosti, žene su uglavnom bile zatvorene u kućama, te se njihov posao svodio na održavanje kućanstva i brigu o djeci. Vrlo malo žena imalo je pristup obrazovanju i bile su pod utjecajem stavovima svojih očeva ili muževa. Razvoj znanja i tržišta rada omogućio je ženama bolji pristup visokom obrazovanju. Obrazovanje ih nije samo osnažilo, već im je omogućilo i kvalitetan razvoj karijere. S obzirom na to da intelektualna snaga sve više zamjenjuje izdržljivost i fizičku snagu, činjenica je da su žene postale ravnopravne sa muškarcima. S obzirom da se zaposlene žene odlučuju na obitelj, s tom ulogom dolaze i dodatne obveze. Kada postanu majke, moraju voditi brigu o djeci i široj obitelji te su stoga pod većim pritiskom uskladiti privatni život sa poslovnim. Današnje zaposlene žene nastoje izvršiti obiteljske odgovornosti i istovremeno ostati potpuno uključene u svoju karijeru noseći se sa zahtjevima svojih višestrukih uloga. Zapošljavanje je bez sumnje učinilo žene neovisnima, ali ih je istovremeno natjeralo da žongliraju u dvije glavne domene života, posao i obitelj, te ih stavlja pod golemi pritisak.

Važnost ovog istraživanja proizlazi iz raznih literatura i prošlih istraživanja koja upućuju na posljedice konflikta između privatnog i poslovnog života žena. To su primjerice emocionalna iscrpljenost, depresija, alkoholizam, nasilje u obitelji, zloupotrebu droga, nezadovoljstvo poslom i životom, kardiovaskularne bolesti, manja radna učinkovitost, izostajanje s posla i slično. Konflikt je stoga ozbiljan problem u životu žena, te je istraživanje ovog problema nužno za razvoj mjera kako bi se isti konflikt smanjio.

Predmet završnog rada je analiza izazova ravnoteže privatnog i poslovnog života kod žena u Republici Hrvatskoj. Ravnoteža privatnog i poslovnog života je način na koji osobe nastoje organizirati i povezati aspekte obitelji, osobnog vremena i posla. Vrlo je teško postići savršenu ravnotežu, a ona postoji kada osoba osjeća da je ispunila sve uloge i osjeća zadovoljstvo. Problemi sa postizanjem ravnoteže mogu postati ozbiljni te ih je potrebno ukloniti na vrijeme. Provedena istraživanja upućuju na činjenicu da su žene pod sve većim pritiskom, osjećaju stres, nemaju dovoljno vremena za opuštanje te veliki postotak pati od depresije ili anksioznog poremećaja.

Svrha ovog završnog rada je provesti istraživanje u obliku anketnih upitnika koji će se provoditi u on-line obliku. Iste će biti podijeljene na razne e-mail adrese i društvene mreže kako

bi se prikupilo što više ispitanika i utvrdila percepcija žena o ravnoteži privatnog i poslovnog života. Istraživanje je usmjereno na sve zaposlene žene u Republici Hrvatskoj, te se nastoji istražiti njihov stav prema temi ovog završnog rada.

Rad je nastao korištenjem više različitih metoda istraživanja. U teorijskom dijelu rada, korištene su sljedeće metode: metode indukcije i dedukcije, metoda kauzalnog zaključivanja, metode analize i sinteze, metoda apstrakcije, metoda kompiliranja te metode komparacije i deskripcije. U empirijskom, istraživačkom dijelu, korištene su metoda anketiranja te statističke metode za analiziranje rezultata prikupljenih istraživanjem.

Za potrebe empirijskog istraživanja, u ovom radu postavljena je hipoteza:

H.1: Žene sa većim mjesečnim prihodima kvalitetnije uspostavljaju ravnotežu između privatnog i poslovnog života.

Cilj ove hipoteze je analizirati utjecaj mjesečne neto plaće na mogućnost uspostave ravnoteže između privatnog i poslovnog života.

Ovaj rad sastoji se od 4 poglavlja koji su međusobno povezani radi kvalitetnog obrađivanja navedene problematike. Na samom početku nalazi se „Uvod“ koji određuje predmet, svrhu i cilj ovog završnog rada. U njemu se nalazi i metodologija korištena u radu, te je postavljena glavna hipoteza koju će se kroz cjelokupni rad testirati. U prvom poglavlju „Važnost ravnoteže između poslovnog i privatnog života za zaposlenike“ određen je pojam ravnoteže između poslovnog i privatnog života te su analizirani uzroci i nastanak neravnoteže. Drugo poglavlje „Programi i pravila za uspostavu ravnoteže između privatnog i poslovnog života“ donosi uvid u razna pravila i direktive Europske Unije o ravnoteži privatnog i poslovnog života, kao i razne programe i prijedloge koji su usmjereni na uspostavu ravnoteže. Treće poglavlje „Sukob obiteljskih i poslovnih uloga žena na tržištu rada“ analizira brojna dosadašnja istraživanja na ovu temu te govori o posljedicama nemogućnosti uspostave ravnoteže kod žena. U četvrtom poglavlju „Empirijsko istraživanje“ analizirani su instrumenti i metodologija istraživanja, te su prezentirani i interpretirani rezultati istog. Posljednji dio rada, „Zaključak“, predstavlja sintezu cjelokupnog završnog rada te ističe najvažnije spoznaje i činjenice dobivene ovim istraživanjem.

1. Važnost ravnoteže između poslovnog i privatnog života kod žena

Za uspjeh u današnjem poslovnom svijetu od velike je važnosti uspostava ravnoteže između privatnog i poslovnog života. Veći teret ravnoteže stavljen je na zaposlene žene. Žena preuzima ulogu majke, supruge i kućanice, dok istovremeno nastoji napredovati u vlastitoj karijeri i sudjelovati u obiteljskim financijama. Prilikom pokušaja uspostave ravnoteže, često dolazi do sukoba uloga. Nemogućnost balansiranja obitelji i karijere nerijetko ostavlja posljedice u obje sfere života. U obitelj se unosi stres, nervoza, napetost i nesuglasice, dok poslovna strana trpi neproduktivnost, neefikasnost i veći postotak izostajanja s radnog mjesta. Uspostava ravnoteže između obitelji i karijere sve više dobiva na značaju, a to potvrđuje sve veći interes zaposlenika, poslodavaca, autora i znanstvenika za rješavanje ovog problema. Tvrtke postaju svjesne problema ravnoteže, stoga svojim radnicima nude razne programe i aktivnosti kako bi im pružile podršku u balansiranju poslovnih i privatnih obveza. Determiniranje pojma ravnoteže između privatnog i poslovnog života, kao i uzroci i nastanak same neravnoteže biti će prikazani u nastavku.

1.1. Pojmovno određenje pojma ravnoteže između poslovnog i privatnog života (eng. *Work-life balance*)

Pojam ravnoteže između privatnog i poslovnog života i dalje je nedovoljno razvijen, unatoč širokoj upotrebi i brojnim istraživanjima. Postavljene su razne definicije ovog pojma, a pokušaj definiranja traje još od 60-ih godina prošloga stoljeća. Iako je pojam ravnoteže formalan i općeprihvaćen, i dalje ne postoji konkretna definicija.

Autori Frone, Russel i Bernes definirali su ravnotežu privatnog i poslovnog života kao „sukob obitelji i rada koji odražava nemogućnost uspješnog usklađivanja rada i obiteljskog života, pa ga se tako može shvatiti kao važan izvor stresa u životu zaposlenih muškaraca i žena“. Autor Kirchmeyer također je definirao ravnotežu između poslovnog i privatnog života kao „postizanje zadovoljavajućih iskustava u svim životnim domenama, a da bi se to postiglo, potrebni su osobni resursi kao što su energija, vrijeme i predanost koji moraju biti dobro raspoređeni po domenama“ (Kirchmeyer, 2000: 80). Autor Voydanoff determinira ravnotežu između posla i obitelji kao „globalnu procjenu da radni resursi zadovoljavaju obiteljske zahtjeve, a obiteljski resursi zadovoljavaju radne zahtjeve tako da je sudjelovanje učinkovito u obje domene“ (Voydanoff, 2005: 825). Kao rješenje problema determiniranja pojma ravnoteže,

autori Grzywacz i Carlson predložili su alternativnu definiciju ravnoteže između posla i obitelji koja glasi „ostvarivanje očekivanja povezanih s ulogom koja se dogovaraju i dijele između pojedinca i njegovih/njezinih partnera povezanih s ulogom na poslu i obiteljske domene“ (Grzywacz i Carlson, 2007: 458). Autorice Kalliath i Brough u svom su istraživanju dale prijedlog definicije koja glasi „Ravnoteža između poslovnog i privatnog života individualna je percepcija da su radne i neradne aktivnosti kompatibilne i potiču rast u skladu s trenutnim životnim prioritetima pojedinca“ (Kalliath, Brough, 2008: 326).

Autor Clark najjednostavnije je definirao ravnotežu između posla i života kao „zadovoljstvo i dobro funkcioniranje na poslu i kod kuće s minimalnim sukobom uloga“ (Clark, 2000: 751). Kada konflikt između posla i obitelji postaje sve izraženiji, tada pojedinac doživljava neravnotežu, odnosno nesklad između poslovnog i privatnog života. Stoga se konflikt najčešće koristi kao mjera za ravnotežu između privatnog i poslovnog života, a može ga se determinirati kao doživljaj koji nastaje kada dolazi do nesklada između radnih i obiteljskih obveza prilikom pokušaja zadovoljavanja zahtjeva obiteljske i poslovne sfere života.

Ravnoteža između privatnog i poslovnog života predstavlja ključni problem današnjice u obiteljima sa dvostrukom karijerom koje su postale uobičajene. Ženama je u novije vrijeme omogućeno da samostalno razvijaju svoju karijeru i ostvaruju vlastite prihode, što je dovelo do znatnog povećanja udjela žena na tržištu rada. No, osim samostalnosti i mobilnosti, zaposlenost za žene predstavlja veliki izazov u uspostavljanju ravnoteže između karijere i privatnog života. Briga za obitelj može u velikoj mjeri utjecati na poslovne obaveze, a poslovne obaveze također mogu utjecati na obiteljski život.

Prava ravnoteža između privatnog i poslovnog života biti će postignuta tek kada pojedinac osjeća da je ispunio sve svoje uloge i da je zadovoljan time, a to postaje gotovo nemoguće. Autori Friedman i Greenhaus u svojoj poznatoj knjizi „Work and Family: Allies or Enemies“ ističu kako sukob između privatnog i poslovnog života može imati stvarne i ozbiljne posljedice te da ih je potrebno riješiti na vrijeme. Sukob na žene može ostaviti razne posljedice poput ograničenja u izboru karijere, ograničene prilike za napredovanje u karijeri ili potrebe za odabirom između karijere ili obitelji.

Općenito, ravnoteža između privatnog i poslovnog života ne mora podrazumijevati jednaku količinu utrošenih resursa u obje sfere života pojedinca, već ona predstavlja individualni doživljaj. Primjerice, pojedine žene mogu biti značajno posvećene ulozi majke i zaposlene na pola radnoga vremena, te zbog toga mogu osjećati zadovoljstvo radi kvalitetne uspostave ravnoteže između privatnog i poslovnog života.

1.2. Nastanak i uzroci neravnoteže između poslovnog i privatnog života kod žena

Koncept uspostave ravnoteže između privatnog i poslovnog života predstavlja mogućnost kvalitetnog određivanja prioriteta između poslovne karijere i obiteljskog života. Posljednjih nekoliko desetljeća ovaj je koncept postao jedno od najproblematičnijih pitanja u životu svih zaposlenih, pogotovo zaposlenih žena. Ljudi se sve više nalaze u položaju u kojem su rastrgnuti između privatnih i poslovnih obaveza, te dolaze u situaciju balansiranja istih. Tome je značajno doprinijela velika promjena na tržištu rada, odnosno veći broj zaposlenih žena. U prošlosti žene najčešće nisu bile zaposlene, već su svo svoje vrijeme bile posvećene obitelji i vođenju kućanstva. To se promijenilo kada su žene postale ravnopravne s muškarcima i izborile svoj položaj na tržištu rada, stoga žena danas odrađuje slično radno vrijeme kao i muškarac, a obiteljske obaveze najčešće padaju na nju nakon radnog vremena. Nerijetko se žene nalaze na radnim mjestima i pozicijama koje zahtijevaju odrađivanje poslovnih zadataka i nakon radnog vremena. U toj situaciji žena je primorana obavljati poslovne obaveze kod kuće, uz osnovne zadatke koje zahtijeva obitelj i kućanstvo. Tada nastaje problem balansiranja i održavanja ravnoteže između obje sfere života. Žene nastoje održati obitelj, djecu i dom uz napredovanje u poslovnoj karijeri. Osim većeg broja zaposlenih žena, uzroci nastanka neravnoteže su i ubrzani tempo života, sve veća želja za karijernim napredovanjem, promjena u strukturi obitelji, primjerice veći broj samohranih roditelja, manja spremnost zaposlenika na prekovremeni rad, širenje trenda zapošljavanja na više poslova, loša radna okolina, stres te napredak u tehnologiji koji posljedično dovodi do otuđenja samih ljudi.

Tjelesna aktivnost, zdrava prehrana i kvalitetan san nužni su svim ljudima za normalno funkcioniranje organizma, a također utječu i na kvalitetno obavljanje poslovnih obaveza i aktivnosti. Žene sve češće nemaju kvalitetan san, spavaju kratko i nekvalitetno, nemaju vremena za fizičke aktivnosti te hranu konzumiraju kada stignu, odnosno u pauzama između obaveza. Stres je jedan od čimbenika koji uzrokuje neravnotežu, ali i nastaje kao posljedica nemogućnosti uspostave iste. Prema nekim istraživanjima, zaposlenici koji mogu kontrolirati čimbenike iz svoje radne okoline, rjeđe se suočavaju sa stresom. Ti čimbenici, poput loše suradnje sa kolegama, lošeg okruženja, loših radnih uvjeta i velikog obima posla, predstavljaju glavne uzroke stresa. Velika razina stresa kod zaposlenih žena uzrokuje smanjenje produktivnosti, nervozu ili nezadovoljstvo poslom, što posljedično utječe na privatne obaveze i obitelj. Zaposlenici koji su pod utjecajem stresa nerijetko se susreću sa depresijom, raznim ovisnostima, bračnim i financijskim problemima i slično, te na taj način u obiteljski dom dovode probleme, nesuglasice i svađu. Žene u suvremenom dobu sve češće teže ka napredovanju u

karijeri kako bi postigli velika financijska sredstva i dobar položaj. To zahtjeva naporni rad i velika odricanja. Bolji položaj u svim tvrtkama zahtjeva duže radno vrijeme, veći obim posla i veliku količinu stresa. Zaposlenici koji se odluče za takav karijerni put, nerijetko moraju zapostaviti obitelj i više pažnje posvetiti poslu. U nekim obiteljima takav način života funkcionira normalno, dok u nekima to dovodi do velikih problema. Navedeni problemi mogu uzrokovati neravnotežu između privatnog i poslovnog života, ali također mogu biti i posljedice loše uspostave iste.

Privatne obaveze žena predstavljaju brigu o djeci, ali i sve ostale neplaćene obaveze i aktivnosti. To mogu biti putovanja, sport, studiranje, slobodno vrijeme, osobni razvoj, volonterski rad, briga o starijima i slično. Stoga se s pravom može reći da ravnoteža između poslovnog i privatnog života predstavlja „smisleno dostignuće i uživanje u svakodnevnom životu“. (Mladenović, 2020: 70). Ravnotežu između privatnog i poslovnog života treba shvatiti kao razinu uključenosti različitih aktivnosti i uloga koja donosi zadovoljstvo u životu čovjeka. Zapravo, potrebno je uspostaviti ravnotežu između količine vremena i truda koje žene posvećuju privatnim i poslovnim obavezama kako bi se stvorio osjećaj ravnoteže, skladnosti i zadovoljstva.

2. Programi i pravila za uspostavu ravnoteže između poslovnog i privatnog života

Jedan od načina uspostave ravnoteže između privatnog i poslovnog života svakako su pravila, direktive i programi nacionalnih vlada i međunarodnih organizacija. Takva pravila prisiljavaju poslodavce da svojim radnicima omogućuju razne pogodnosti i kvalitetnije radne uvjete kako bi uspješnije izbalansirali karijeru i obiteljski život. Mjere poput očinskog dopusta uvelike će pomoći ženama nakon poroda te će se posljedično povećati njihov udio na tržištu rada. Razne mjere i zakone o uspostavi ravnoteže između privatnog i poslovnog života odredila je Vlada RH, ali Europska Unija. Pojedine tvrtke svjesne su navedenog problema, stoga samostalno provode razne programe kako bi pomogli svojim radnicima i zadržali kvalitetnu radnu snagu. Neke od direktiva i programa biti će detaljnije analizirani u nastavku.

2.1. Pravila i direktive EU o ravnoteži između poslovnog i privatnog života

O socijalnim pitanjima, kao što su zapošljavanje mladih, ravnopravnost spolova, radni uvjeti, plaće i slično, odlučuju nacionalne vlade pojedinih država. Međutim, Europska Unija pruža pomoć svojim državama članicama putem raznih zakona, alata i sredstava. Ona nastoji promovirati zapošljavanje, unaprijediti radne i životne uvjete, koordinirati nacionalne politike, boriti se protiv socijalne neravnopravnosti i pružiti socijalnu zaštitu. EU ima za cilj ojačati svoju socijalnu dimenziju, odnosno svim građanima i građankama osigurati djelotvornija prava.

Područja u kojima Europska Unija donosi mjere i politike su socijalna prava, socijalno uključivanje i jednake mogućnosti, zapošljavanje mladih, politika zapošljavanja, mobilnost radne snage i radni uvjeti. Europskim stupom socijalnih prava predviđena je socijalna Europa za sve europske građane i građanke. Prioriteti uključuju:

- Ravnopravan pristup tržištu rada
- Pravedne uvjete rada
- Ravnotežu između poslovnog i privatnog života (Europsko vijeće, 2022.)

U travnju 2017. godine Europska Komisija donijela je Prijedlog direktive o ravnoteži između poslovnog i privatnog života roditelja i pružatelja skrbi kojom će se sačuvati trenutna prava te će im se nadodati nova prava kako za žene tako i za muškarce. Ova Direktiva predstavlja paket komplementarnih zakona i političkih mjera. Glavni cilj direktive je osigurati načela ravnopravnosti muškaraca i žena na tržištu rada, kao i postupanje prema njima na radnom

mjestu. Ovom se direktivom nastoji omogućiti roditeljima bolje usklađivanje privatnih i poslovnih obveza, te pružiti jednake mogućnosti na radnom mjestu i kod kuće. Na tržištu rada Europske Unije žene su u manjoj mjeri zastupljene od muškaraca, što na godišnjoj razini donosi gospodarski gubitak u EU od otprilike 370 milijardi eura. Zbog tog podatka EU nastoji pridonijeti ravnopravnoj podjeli roditeljskih obveza između muškaraca i žena kako bi se povećalo sudjelovanje žena na tržištu rada. Ovim paketom mjera i pravila nastoji se pomoći roditeljima da se izbjegne odabir između poslovnog i obiteljskog života povećanim korištenjem dopusta i fleksibilnih aranžmana.

Prijedlog direktive odnosi se na proširenje već postojećih prava roditeljskog dopusta i fleksibilnih radnih uvjeta, ali i na uvođenje novih prava poput očinskog dopusta i dopusta za pružatelje skrbi. U aspektu očinskog dopusta, očevi će moći ostvariti deset radnih dana dopusta u vremenskom razdoblju oko rođenja djeteta koji su plaćeni minimalno u visini iznosa plaće tijekom bolovanja. U aspektu roditeljskog dopusta omogućuje se pravo svakog roditelja na četiri mjeseca dopusta od kojih dva neće biti prenosiva između roditelja te će biti plaćena sukladno odluci države. Roditeljski dopust se treba iskoristiti prije nego dijete navrší osmu godinu života. Roditelji su također u mogućnosti zatražiti dopust u nekom fleksibilnijem obliku poput nepunog radnog vremena ili rada s udaljenog mjesta. Radnicima koji skrbe ili pružaju osobnu njegu članovima obitelji koji žive u istom kućanstvu omogućava se pet radnih dana godišnje uz mogućnost razlike unutar pojedine države. Pravo na fleksibilne radne uvjete biti će omogućeno roditeljima s djecom do najmanje osam godina starosti i zaposlenim pružateljima skrbi koji će moći tražiti neki oblik fleksibilnog rada. Uz navedene mjere, predlaže se i skup nezakonodavnih mjera koje se odnose na osiguravanje zaštite od otkaza i diskriminacije, uključujući trudnice i radnike po povratku s dopusta, poticanje jednakog korištenja dopusta muškarcima i ženama, efikasnije iskorištavanje europskih fondova te uklanjanje ekonomskih destimulacije.

Direktiva EU o ravnoteži između poslovnog i privatnog života pružati će obostranu korist, kako za roditelje i skrbnike, tako i za same poslodavce. Roditelji će moći kvalitetnije uravnotežiti karijeru i privatni život što će posljedično dovesti do povećanja zaposlenosti žena, njihovog napredovanja u karijeri, većih primanja, pozitivnijeg ekonomskog prosperiteta i društvene uključenosti te u konačnici na njihovo zdravlje i zdravlje cijele obitelji. S druge strane, poslodavac će imati produktivnije i znatno motiviranije djelatnike koji će imati manji postotak izostajanja s posla. Ovom Direktivom riješiti će se problemi demografskog starenja i osigurati će se financijska stabilnost svih zemalja članica Europske Unije.

Osim Direktive o ravnoteži između poslovnog i privatnog života, EU donijela je i Strategiju za rodnu ravnopravnost 2020.-2025. godine. U njoj se nalaze mjere i pravila koji su značajni

kako bi se u Europi postigla rodna ravnopravnost, odnosno kako bi se stvorila Unija ravnopravnosti. Glavni cilj je da u se cijeloj EU svi mogu slobodno kretati i imati jednake mogućnosti za uspjeh i napredovanje unatoč raznolikosti. Ova strategija podijeljena je na nekoliko glavnih ciljeva, a samo u nekima se spominje uspostava ravnoteže između privatnog i poslovnog života. Drugi cilj po redu glasi „Uspjeh u rodno ravnopravnom gospodarstvu“ te se ovdje teži ka ukidanju razlika na temelju spola na tržištu rada. Jedan od načina za ukidanje tih razlika je uspostava ravnoteže između poslovnog i privatnog života pri čemu oba roditelja trebaju preuzeti odgovornost za obiteljsku skrb. Unutar ovog cilja, Europska komisija poziva se već spomenutu Direktivu. Peti po redu cilj glasi „Financiranje mjera za napredak u rodnoj ravnopravnosti u EU-u“ u kojem EU ističe kako će koristiti razne Europske fondove za podupiranje i promidžbu ravnoteže između poslovnog i privatnog života, posebice kod žena.

Sve navedene mjere i zakoni imaju jedan zajednički cilj, a to je povećanja sudjelovanja žena na tržištu rada. Na ovaj način ženama su omogućene razne pogodnosti u cilju održavanja balansa između privatnog i poslovnog života, a posebice činjenica da poslodavac na to ne može utjecati. Ovakvim zakonskim pristupom postignuto je znatno poboljšanje za sve zaposlene žene. Žene će moći održavati ravnotežu između posla i privatnih obaveza, dok će istovremeno voditi kvalitetan privatni život i biti uspješne u poslovnoj karijeri.

2.2. Programi i prijedlozi usmjereni na uspostavu ravnoteže između poslovnog i privatnog života

Na razini Republike Hrvatske postoji nekoliko programa i prijedloga koji su usmjereni na uspostavu ravnoteže između poslovnog i privatnog života. Većina tih prijedloga nalazi se u sklopu određenih programa koji su postavljeni na nacionalnoj razini ili nacionalnih strategija. To su primjerice Nacionalna razvoja strategija RH do 2030. godine i Operativni program Konkurentnost i kohezija. U nastavku će biti prikazani navedeni programi i prijedlozi.

Vlada Republike Hrvatske 2018. godine započela je sa izradom Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine. To je krovni dokument strateškog planiranja koji je usmjeren prvenstveno na razvoj društva i gospodarstva. Strategija se sastoji od razvojnih potreba i potencijala, preduvjeta za razvoj te od trinaest strateških ciljeva unutar kojih se nalaze brojni pod ciljevi.. U sklopu petog strateškog cilja koji glasi „Zdrav, aktivan i kvalitetan život“ nalazi se pod cilj „Obrazovani i zaposleni ljudi“. Ovaj pod cilj ističe važnost obrazovanja i njegov doprinos u razvoju potencijala, kreativnosti, kritičkog razmišljanja i izražavanja. Unutar ovoga cilja, Vlada se usmjerila na usklađeno i perspektivno tržište rada, te je unutar tog

područja istaknula nisku stopu aktivnosti žena. Iz tog razloga RH će posebnu pažnju posvetiti ženama i njihovom položaju na tržištu rada, kao i jednakosti plaća između muškaraca i žena. Vlada će također unutar politike unaprjeđenja ljudskih potencijala provoditi mjere koje će uspostaviti ravnotežu između privatnog i poslovnog života, prvenstveno kod mladih i žena. Strategija za provođenje ovog cilja je bolje ulaganje u infrastrukturu i usluge skrbi, u zaštitu prava majki i žena kao i poticanje poslodavaca za sudjelovanje u rješavanju obiteljskih potreba zaposlenih mladih radnika i žena. Mjere za uspostavljanje ravnoteže između poslovnog i obiteljskog života također se odnose na pod cilj „Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji“. Ovaj cilj provesti će se kroz razne mjere i politike usmjerene na poboljšanje položaja žena, djece, obitelji i mladih, ali i na provedbu prava žena u sferi osiguranja radnog mjesta i zaposlenja. Svrha ovih mjera je povećanje stope fertiliteta i stvaranje privlačnog okruženja za opstanak mladih obitelji. Unutar Strategija istaknuti su i horizontalni prioriteti koji se odnose na promicanje ravnopravnosti i jednakih mogućnosti. U sklopu toga Vlada RH ističe kako je ravnoteža poslovnog i privatnog života prioritet hrvatskog i europskog radnog zakonodavstva.

Jedan praktični primjer programa za uspostavu ravnoteže između privatnog i poslovnog života radnika je tvrtka UNICEF. Tvrtka UNICEF Hrvatska prepoznala je važnost ovog problema, stoga je povodom toga u periodu od kolovoza do listopada 2021. godine provela anketno istraživanje pod nazivom „Poslovanje po mjeri djece i obitelji“ u suradnji sa Hrvatskom udrugom poslodavaca među raznim poslodavcima RH. Tvrtka UNICEF je istaknula kako nastoji stvoriti poslovanje po mjeri obitelji i djece na svjetskoj razini, stoga je postavila strateški cilj unutar kojeg se nalaze „četiri transformativne promjene na radnom mjestu“:

- od „majčinskog“ do „roditeljskog“ dopusta: plaćeni dopust za oba roditelja i skrbnike kako bi se zadovoljile potrebe male djece, poput plaćenog roditeljskog, očinskog i roditeljskog dopusta te dopusta za njegu bolesne djece
- od „infrastrukture“ do „ljudi“: politike po mjeri djece i obitelji trebale bi ići dalje od infrastrukturnih promjena poput sigurnijih radnih uvjeta i soba za dojenje, do pojačanog pristupa ulaganju u obitelji tako da roditelji/skrbnici mogu pružiti vrijeme i podršku svojoj djeci
- od „pojedince“ do „suodgovornosti“: prelazak sa sagledavanja ravnoteže između posla i obitelji kao pojedinačnog pitanja na zajedničku odgovornost vlada, poslodavaca i obitelji, pri čemu bi trebalo osigurati da sva djeca imaju pristup kvalitetnoj skrbi o djeci i ranom obrazovanju
- od „smanjenja roditeljskog stresa“ do „poboljšanja obiteljske dobrobiti“: poslovne politike prilagođene djeci i obitelji mogu pomoći u smanjenju roditeljskog stresa i

promicanju dobrobiti među roditeljima, što dovodi do boljih poslovnih rezultata, sretnijih obitelji i zdravije djece. (UNICEF, 2019.)

Tvrtka UNICEF zauzima stav da bi se poslodavci trebali prilagoditi nestandardnim radnim situacijama i ulogama koje žene obavljaju u obiteljskom domu i na radnom mjestu. Uspostava ravnoteže između karijere i obiteljskog života svakako će rezultirati poboljšanom produktivnošću i zadržavanju kvalificirane radne snage.

Osim navedenih programa i pravila, postoje i pojedini programi i aktivnosti koje poslodavci mogu ponuditi svojim zaposlenicima. Poneki poslodavci nude pogodnosti koje zaposleniku mogu pomoći u borbi protiv stresa, ali i u uspostavi ravnoteže privatnog života i poslovne karijere. Primjerice, to su fleksibilno radno vrijeme, skraćeno radno vrijeme, skraćeni radni tjedan, podjela poslovnih obaveza ili rad sa udaljenog mjesta. Na taj način zaposlenik može obaviti svoje obaveze u kraćem vremenu, izbjeci potencijalne gužve u prometu i pridobiti više vremena za privatne obaveze. Skraćeno radno vrijeme također ima pozitivne učinke na zaposlenike, što pokazuju i rezultati provedenog istraživanja. Čak 85% zaposlenih koji rade prema konceptu skraćenog radnog vremena smatra da kvalitetno uspostavljaju ravnotežu između privatnog i poslovnog života. Skraćeni radni tjedan jedan je od novih trendova koji ne predlažu samo zaposlenici, već i tvrtke. Primjena ovog koncepta u određenim zemljama dokazala je bolju produktivnost zaposlenika sa 3 dana vikenda, umjesto sa 2 dana. Rad sa udaljenog mjesta, primjerice rad od kuće, postao je sve češća pojava nakon pandemije COVID-19. Osim toga, zaposlenik ima mogućnost organizirati svoje poslovne obaveze u skladu sa privatnim. Rad od kuće ima i svoje nedostatke, primjerice nemogućnost nadzora poslodavca, izolacija zaposlenih, smanjenje osjećaja sigurnosti posla i slično. Osim navedenog, tvrtke nerijetko svojim zaposlenicima nude savjetovanja vezana za odvikavanje od alkohola ili droge, vezana za rješavanje obiteljskih, finansijskih, bračnih ili pravnih problema. Vrlo je važno da poslodavci prepoznaju značaj i prednosti ovakvih oblika, kako bi svojim zaposlenicima olakšali balansiranje. Iako je i dalje mali broj tvrtki koje primjenjuju ovakve koncepte, pretpostavlja se da će njihov broj polako rasti.

Svi navedeni programi i aktivnosti usmjereni na olakšavanje uspostave ravnoteže privatnog i poslovnog života od velikog su značaja za sve zaposlenike, posebice za žene. Raznim pravilima i aktima omogućiti će se reguliranje radnog vremena i poslovnih obaveza, te na taj način pružiti zaposlenicima više slobodnog vremena za privatne obaveze. Iznimno je bitan angažman nacionalnih vlada, ali i uključenost što većeg broja tvrtki i organizacija.

3. Sukob obiteljskih i poslovnih uloga žena na tržištu rada

Većina žena na tržištu rada bori se s istim problemom, a to je uspostava ravnoteže između privatnog i poslovnog života. Obitelj i privatna sfera života zahtijevaju određene obveze, dok s druge strane posao i karijera zahtijevaju trud i napredovanje. U današnjem društvu, ženina uloga ne bazira se više samo na obitelji i održavanju doma, već žene u velikoj mjeri pridonose obitelji svojim financijama. Stoga se žene svakodnevno suočavaju s problemom uspostave ravnoteže između obitelji i karijere. Pritisci obveza privatnog i poslovnog života nerijetko su nespojivi, što dovodi do sukoba između uloga. Ova tema postaje sve aktualna, što potvrđuje i veliki broj istraživanja na ovu temu. Sve više znanstvenika i autora započinju istraživanja o kvaliteti uspostave ravnoteže i o posljedicama iste. Neka istraživanja, ali i načini uspostave ravnoteže između privatnog i poslovnog života kod žena biti će analizirani u nastavku.

3.1. Analiza dosadašnjih istraživanja o ravnoteži između privatnog i poslovnog života žena

O temi ravnoteže između privatnog i poslovnog života žena postoje brojna istraživanja, ponajviše stranih autora. Ta činjenica pokazuje aktualnost ove teme na globalnoj razini. Istraživanja su pokazala kako je tema ravnoteže između privatnog i poslovnog života zapravo područje koja ima veliku tendenciju napretka i razvoja u budućnosti. Zaposlenici imaju sve manju produktivnost, sve veći postotak izostajanja s posla te su skloniji stresu i bolestima koje nastaju kao posljedica istog. Jedan od uzroka tome zasigurno je i nemogućnost uspostave ravnoteže koja predstavlja bitni problem velikog broja poslovnih ljudi na svjetskoj razini. Ubrzani ritam života i brojnost poslovnih i privatnih obveza ne ostavljaju radniku dovoljno vremena da se posveti sebi i svojoj okolini. To se posljedično odražava i na karijeru, te sve zajedno čini uzročno-posljedični krug. U nastavku će biti prikazani rezultati nekih dosadašnjih istraživanja na navedenu temu.

U listopadu 2013. godine, autori G. Delina i Dr. R. Prabhakara Raya objavili su studiju pod nazivom „A study on Work-Life Balance in Working Women“ u časopisu „International Journal of Commerce, Business and Management“. Studija je provedena na uzorku od 180 udanih žena iz grada Pondicherry-a koje su zaposlene u akademskom, zdravstvenom i IT sektoru. Anketni upitnik sadržao je tvrdnje za koje su ispitanice trebale odabrati stupanj slaganja, pitanja o demografskim podacima i tvrdnje za koje su bili ponuđeni odgovori „da“ i „ne“. Tvrdnje su se odnosile na poslovne obveze, na njihov utjecaj na privatni život i na

zadovoljstvo trenutnom ravnotežom između privatnog i poslovnog života. Većina ispitanica bilo je u dobnoj skupini od 30 do 40 godina starosti i prosječno su imale dvoje djece. Nakon analize odgovora ispitanica, autori su došli do zaključka da je ravnoteža između privatnog i poslovnog života izvan kontrole te da joj ispitanice trebaju posvetiti posebnu pažnju. Glavni zaključci ovog istraživanja su da se zaposlene žene suočavaju sa problemom ravnoteže između privatnog i poslovnog života gotovo na sve načine u svakodnevnom životu, da osjećaju „stisku s vremenom“ i da im je teško pronaći vrijeme za sebe, hobije, prijateljstva i obitelj. Udane zaposlene žene teško mogu dati željeni doprinos svojim obiteljima zbog gustog rasporeda poslovnih obveza i umora te se zbog toga osjećaju bespomoćno, bez kontrole i stresno. Žene često rade duže od predviđenog broja radnih sati te su u tom segmentu zabrinute zbog učinka stresa na njihovo zdravlje, no većina ispitanica ne nosi poslovne obveze kući nakon radnog vremena. Velika većina žena smatra da ne može uskladiti svoj privatni i poslovni život i da je ravnoteža između toga najveći izazov sa kojima se suočavaju. Većina ispitanica smatra da postoji čvrsta veza između ravnoteže privatnog i poslovnog života i kvalitete života, na način da im bolja ravnoteža može jamčiti bolju kvalitetu života. Kao što je i za očekivati, većina ispitanica tvrdi da nisu zadovoljne njihovom kvalitetom života, te to ukazuje na ozbiljnost problema ravnoteže među zaposlenim i udanim ženama.

Autor S. Sundaesan objavio je studiju pod nazivom „Work - Life Balance - Implications For Working Women“ u časopisu „International Journal of Sustainable Development“. Glavni cilj ove studije bio je istražiti čimbenike koji utječu na ravnotežu između privatnog i poslovnog života među zaposlenim ženama i otkriti posljedice loše uspostave ravnoteže. Studija je provedena u obliku anketnog upitnika na uzorku od 116 žena iz grada Bangalore. Upitnik je bio podijeljen na tri dijela; prvi dio odnosio se na sociodemografske podatke, drugi na čimbenike koji utječu na ravnotežu i treći na posljedice loše ravnoteže. Uz navedena pitanja, upitnik je sadržavao i nekoliko otvorenih pitanja. Najviše žena bilo je u dobnoj skupini od 35 do 45 godina starosti s jednim ili dvoje djece, i imalo je barem jednu stariju osobu o kojoj su se brinuli. Uvjet za ispunjavanje ankete bila je stečena diploma, a većina njih imalo je završeni poslijediplomski studij. Većina ispitanica bile su u braku, sa 10-20 godina radnog iskustva i zaposlene u privatnom sektoru. Istraživanje je pokazalo da je većina ispitanica donijela svjesnu odluku o nastavku karijere, da su prihvatile posao jer bi zadovoljio njihovu potrebu o neovisnosti i da daju značajan doprinos svojoj organizaciji. Većina ispitanica slaže se sa činjenicom da su preopterećene prekomjernim radom i da se često istovremeno suočavaju sa obvezama koje uključuju djecu, dom, posao, roditelje i slično. Iz navedenog slijedi kako žene često moraju nositi svoj posao kući te da je to jedan od faktora koji može dovesti do sukoba i negativno utječe na uspostavu ravnoteže između privatnog i poslovnog života. Ispitanice su se složile da posao

utječe na njihov obiteljski život i uzrok tome je neograničeno i dugo radno vrijeme od 8 do čak 16 sati dnevno što posljedično ostavlja malo vremena za obiteljske obveze. Većina ispitanica se također složilo sa činjenicom da su pod pritiskom kako bi trebale ispuniti tuđa očekivanja. Do toga dolazi zbog neprestanog pokušaja uspostave ravnoteže i preuzimanja višestrukih uloga. Žene ističu da moraju raditi dulje od svojih muških kolega kako bi mogle parirati napredovanju i promaknuću, iz čega se zaključuje da zaposlenim ženama ne ostaje nimalo vremena za osobne interese i rad na sebi. Većina ispitanica se složila sa tom tvrdnjom istaknuvši kako potroše mnogo vremena putujući na posao te da im to oduzima vrijeme koje su mogle potrošiti na sebe osobno. Ispitanice su se složile sa tvrdnjom da doživljavaju visoku razinu stresa i tjeskobe koja je uzrokovana lošom uspostavom ravnoteže, ali i natjecanjem sa muškarcima. Žene konstantno moraju balansirati poslovne i obiteljske obveze, te ih to sprječava u razvoju vlastite karijere, ali i ostavlja loše posljedice unutar obiteljskih odnosa. Ističu kako se često susreću sa nezadovoljstvom, neslogom i neskladom unutar obitelji. Ispitanice se na poslu svakodnevno bore sa nadmetanjem s mlađim kolegama kako bi postigle što bolju produktivnost, a to dovodi do velikog pritiska i stresa. Često obiteljsku sferu života stavljaju ispred karijere, što dovodi do manje šanse za napretkom. Također ističu kako loša uspostava ravnoteže često dovodi do neugodnih situacija na poslu. Stoga se može zaključiti da loša ravnoteža između poslovnog i privatnog života sprječava zaposlene žene da ostvare svoj puni potencijal. Kako žene igraju više uloga, vrlo često se uloge preklapaju sprječavajući ih da razgraniče svoj radni prostor od obiteljskog prostora. Zaposlene žene stoga rade kompromise u jednom ili drugom prostoru kako bi trenutno upravljale situacijama. Stoga ne mogu ostvariti svoj puni potencijal u obje domene. (Sundaresan, 2014 : 97)

Doc. dr. sc. Ksenija Klasnić provela je istraživanje na temu „Utjecaj rodne podjele obiteljskih obveza i kućanskih poslova na profesionalni život zaposlenih žena“ te je o tome objavila publikaciju pod istim nazivom. Istraživanje je provedeno na uzorku od 600 ispitanica u dobi od 18 do 65 godina, koje žive sa svojim partnerom minimalno godinu dana i koje su zaposlene. Anketni upitnik sastojao se od 56 pitanja te je bio podijeljen u nekoliko dijelova. Na samom početku nalazili su se sociodemografski podaci te je nakon analize ustanovljeno da je najviše ispitanica u dobi od 35 do 44 godine i da najčešće dolaze iz Zagreba, sjeverne Hrvatske ili Dalmacije. Ispitanice su najčešće imale završenu četverogodišnju srednju školu i dolazile su iz manjih mjesta do 2.000 stanovnika. Nakon toga slijedila su pitanja o zanimanju ispitanice, članovima kućanstva, broju djece, vrsti braka, zaposlenosti partnera i iznosu primanja žene i partnera. Nakon tih pitanja slijedi dio pitanja koji se odnosi na utjecaj obiteljskih poslova na privatni život žene, na poslovni život, na fleksibilnost posla, na sukob poslovnih i privatnih obveza te na posljedice sukoba između privatnog i poslovnog života žena. Jedna trećina

ispitanica potvrdila je činjenicu da su im prilikom zapošljavanja bila postavljena pitanja o obiteljskim planovima poput broja djece, što ne bi trebao biti kriterij za zapošljavanje. Najveći dio zaposlenica istaknuo je kako mogu koristiti pogodnost izostajanja s posla radi obiteljskih situacija, a nešto manje koristi klizno radno vrijeme. Na postavljeno pitanje o sukobljavanju privatnih i poslovnih obaveza, najveći broj ispitanica odgovorilo je da do sukoba dolazi nimalo, malo ili osrednje. Podaci pokazuju da su najučestalije negativne posljedice sukoba obiteljskih i poslovnih obaveza na zaposlene žene nedostatak vremena za sebe, neispavanost i stres, koje učestalo, na tjednoj ili dnevnoj bazi osjeća svaka druga zaposlena žena. (Klasnić, 2017: 52) Glavni zaključci segmenta ovog istraživanja o ravnoteži privatnog i poslovnog života su da ispitanice nerijetko moraju birati između posla i obitelji i da najčešće prednost daju obitelji. Zbog obiteljskih obaveza, veliki broj ispitanica moralo je raditi pod stresom ili usporiti napredovanje u karijeri, te da najčešće osjećaju manjak dostupnog vremena za sebe, stres i neispavanost.

Iz prethodno analiziranih istraživanja može se zaključiti da većina žena nije uspješna u uspostavi ravnoteže između poslovnog i privatnog života i da im to predstavlja najveći izazov. Veliki broj žena često se susreće sa nezadovoljstvom, neslogom i neskladom unutar obitelji, ali i sa neugodnim situacijama na poslu. Često obiteljsku sferu života stavljaju ispred karijere, što dovodi do manje šanse za napretkom i sprječava žene da ostvare svoj puni potencijal. To ukazuje na ozbiljnost problema ravnoteže među zaposlenim i udanim ženama.

3.2. Posljedice sukoba između privatnog i poslovnog života žena

Sukob privatnih i poslovnih obaveza može dovesti do ozbiljnih posljedica po mentalno i fizičko zdravlje zaposlenih žena. Ukoliko poslovne obaveze prevladavaju nad privatnim, obitelj i socijalni život ostaju zapostavljeni, a to najčešće rezultira prepirkama, nervozom, stresom i slično. Kada je situacija obrnuta, odnosno kada privatne obaveze prevladavaju nad poslovnim, poslovna karijera trpi neproduktivnost i neefikasnost na radnom mjestu. U svakom slučaju, nemogućnost uspostave ravnoteže između privatnog i poslovnog života sa sobom nosi razne posljedice.

Briga za obitelj i kućanstvo ženina su primarna uloga koja je prirodno urođena u svakoj ženi, stoga većina žena prednost daje obitelji nad karijerom. Osim obitelji, privatne obaveze obuhvaćaju i kućanstvo, partnera, socijalni život, samoaktualizaciju, hobije i slično. Neke od negativnih posljedica koje privatne obaveze mogu ostaviti na profesionalni život žene su promjena posla, sukob sa poslodavcem, prekid radnog odnosa, sukob sa kolegama, primoranost

na pronalaženje dodatnih izvora prihoda, manja plaća, odustajanje od željene karijere i rad pod utjecajem stresa. Veliki broj poslodavaca ne trpi izostanke s radnog mjesta zbog privatnih obaveza, stoga se žene često susreću sa prekidom radnog odnosa i primorane su promijeniti posao. Ta činjenica je vidljiva u mnogim iskustvima žena koje su prilikom razgovora za zapošljavanje dobivale razna pitanja o namjerama u obitelji, broju djece, zaposlenosti roditelja, starijih generacija i slično. Takve situacije upućuju na nerazumijevanje poslodavaca za privatnu sferu života svojih zaposlenica. Neki poslodavci omogućuju svojim zaposlenicama skraćeno radno vrijeme ili neki drugi oblik fleksibilnog radnog vremena kako bi postigli zadovoljstvo istih. S druge strane, ukoliko je žena zaposlena na kraće radno vrijeme, često dolazi do problema manjka financijskih sredstava. Obitelj u današnje vrijeme zahtjeva velika financijska sredstva, a često je to neostvarivo zbog nemogućnosti usklađivanja više poslova i privatnih obaveza. Ukoliko je žena zaposlena na višoj poziciji koja omogućuje značajnija financijska sredstva, tada je najčešće primorana zanemariti obiteljski život. Kao što je već rečeno, žene često odabiru obitelj naspram karijere, te time odustaju od napredovanja u željenoj karijeri. Zaposlene žene također često rade pod utjecajem stresa koji nastaje zbog privatnih obaveza, a tome je nerijetko uzrok nesudjelovanje partnera u obavljanju obiteljskih obaveza. Kada žena sama obavlja sve privatne obaveze, poput kućanskih poslova i brige za djecu, tada joj ostaje vrlo malo slobodnog vremena za socijalizaciju i osobno razvijanje. To posljedično dovodi do stresa, koji je glavni uzročnik raznih psihičkih i fizičkih bolesti. Nedostatak kvalitetnog sna smanjuje koncentraciju žene na radnom mjestu, te se njena produktivnost smanjuje.

S druge strane, profesionalna karijera također ostavlja značajne posljedice za privatnu sferu života zaposlenih žena. Neke od posljedica koje posao ostavlja na privatni život žene su nedostatak vremena za sebe, stres, neispavanost, nedostatak koncentracije, zanemarivanje djece i partnera, nedostatak vremena za druženje s prijateljima i obitelji, nerazvijen socijalni život, zaboravljanje bitnih obaveza i slično. Duže radno vrijeme, obavljanje poslovnih obaveza kod kuće, stres na radnom mjestu ili rad u smjenama neke su od situacije koje mogu utjecati na privatne obaveze žena. Kada na ženu padne velika količina poslovnih obaveza i zadataka, ostaje joj vrlo malo vremena za održavanje obitelji, naročito djece. Na navedene posljedice također utječe razina prisutnosti partnera u svim privatnim obavezama. Ukoliko partner ne sudjeluje u brizi za obitelj i kućanstvo, žena preuzima više obaveza i znatno je izloženiya stresu i napetosti. Jedan od čimbenika također je i priroda posla koji žena obavlja. Ukoliko je to posao koji ne zahtjeva veliki broj radnih sati i obavljanje poslovnih obaveza kod kuće, zaposlenoj ženi preostaje više vremena za privatni život. To znači da fleksibilniji uvjeti rada omogućavaju ženama bolju uspostavu ravnoteže između privatnog i poslovnog života. Financijska stabilnost obitelji također je jedan od čimbenika koji utječe na sukob privatne i poslovne uloge.

Primjerice, ukoliko obitelj ima financijsku stabilnost i velike prihode, moći će si priuštiti razne programe za čuvanje djece, privatne vrtiće, privatne čistačice i slično.

Uspostava ravnoteže između privatnog i poslovnog života jedan je od najvećih izazova za današnje zaposlene žene. Sve navedene posljedice ostavljaju značajan trag na obje sfere života žena i nerijetko dovode do zdravstvenih problema. Glavni uzrok poremećaja u zdravlju je stres koji gotovo uvijek dolazi kao rezultat svih prethodno navedenih situacija. Privatne i poslovne obaveze se često preklapaju te između njih nastaju uzročno-posljedične veze. Oba aspekta života utječu jedan na drugog i kod većinu žena jedan aspekt života trpi negativne posljedice. Kako bi se navedene posljedice što više ublažile, potrebno je razumijevanje poslodavaca koji će zaposlenicama omogućiti fleksibilnije uvjete rada i veće sudjelovanje partnera u privatnim obavezama.

4. Empirijsko istraživanje o ravnoteži između poslovnog i privatnog života žena

U ovom dijelu rada daje se uvid u instrumente i metodologiju provedenog empirijskog istraživanja. Pored navedenog daje se uvid i u rezultate istraživanja koji su prikazani tablično te interpretirani i objašnjeni.

3.1. Instrumenti i metodologija istraživanja

Istraživanje na temu „Izazovi ravnoteže između posla i privatnog života kod žena“ provedeno je u obliku anketnog upitnika. Anketni upitnik kreiran je u on-line obliku pomoću Google Forms aplikacije, te je dijeljen putem raznih Facebook grupa koje čine zaposlene žene. Upitnik je također poslan i nekolicini tvrtkama na području grada Rijeke putem e-maila. Ispunjavanje upitnika bilo je anonimno, a sudionici su zamoljeni za suradnju i pažljivo ispunjavanje upitnika uz napomenu da odgovaraju iskreno. Ciljna skupina bile su zaposlene žene od minimalno 18 godina starosti sa područja Republike Hrvatske. U ispitivanju je sudjelovao uzorak od 112 sudionica. Prikupljanje podataka trajalo je u periodu od travnja do svibnja 2023. godine.

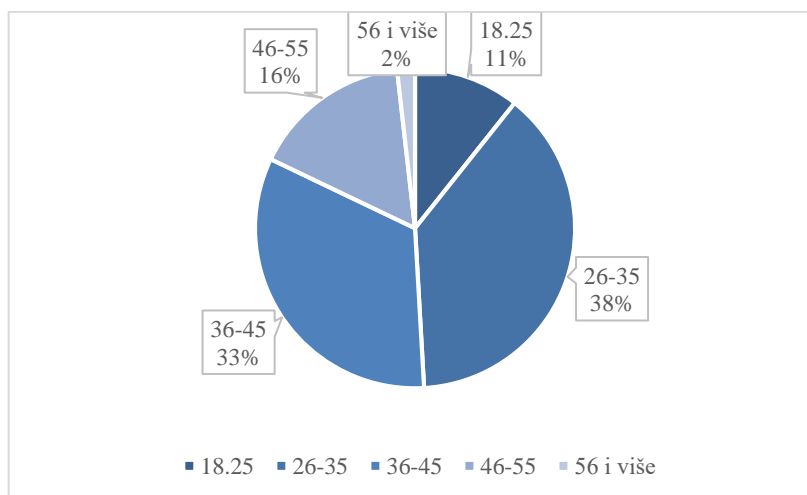
Anketni upitnik preuzet je iz nekoliko istraživanja različitih svjetskih autora koja su provedena na tu temu.. Pitanja u anketnom upitniku podijeljena su u dvije vrste, a to su odjeljak sa pitanjima i tvrdnjama o navedenoj temi i odjeljak sa sociodemografskim podacima. U odjeljku sa pitanjima i tvrdnjama o temi postavljena su dva pitanja sa višestrukim odgovorom, a oni se odnose na trenutnu razinu zadovoljstva ravnotežom između privatnog i poslovnog života, te na fleksibilne oblike rada koje ispitanica ima pravo koristiti na radnom mjestu. Ostatak ovog odjeljka čine tri skupa tvrdnji. Za jedan skup tvrdnji ispitanice su mogle odabrati odgovore na skali od 6 stupnjeva (odgovori: 0 – ne mogu procijeniti; 1 – nikada; 2 – rijetko; 3 – povremeno; 4 - često; 5 – uvijek), dok su za ostala dva skupa tvrdnji ispitanice mogle odabrati odgovore na Likertovoj skali od stupnjeva (odgovori: 1 – uopće se ne slažem; 2 – uglavnom se ne slažem; 3 – niti se slažem, niti se ne slažem; 4 – uglavnom se slažem; 5 – u potpunosti se slažem). Sve tvrdnje u anketnom upitniku odnose se na poslovne i privatne obveze, te na uspostavu njihove ravnoteže. Osobni podaci o ispitanici uključivali su dob, bračni status, broj djece, najviši stupanj obrazovanja, ukupni radni staž, vrsta ugovora o radu, visina mjesečne neto plaće i prosječni broj radnih sati tjedno.

3.2. Rezultati istraživanja

Kako bi se analizirale karakteristike uzorka koji je sudjelovao u istraživanju, izračunate su frekvencije varijabli. Tako je utvrđeno da je u istraživanju sudjelovalo 112 žena, a njihove sociodemografske karakteristike biti će analizirane u nastavku.

Dob ispitanica vidljiva je u Grafikonu 1.

Grafikon 1: Dob ispitanica

Izvor: istraživanje autora

S obzirom na dob, 43 (38%) ispitanica ima između 26 i 35 godina te 37 (33%) ispitanica ima između 36 i 45 godina. Nešto manji broj ispitanica, 18 (16%) ima između 46 i 55 godina te 12 (11%) ima između 18 i 25 godina. Najmanji broj ispitanica, njih 2 (2%) ima više od 56 godina.

U Tablici 1 prikazan je bračni status ispitanica.

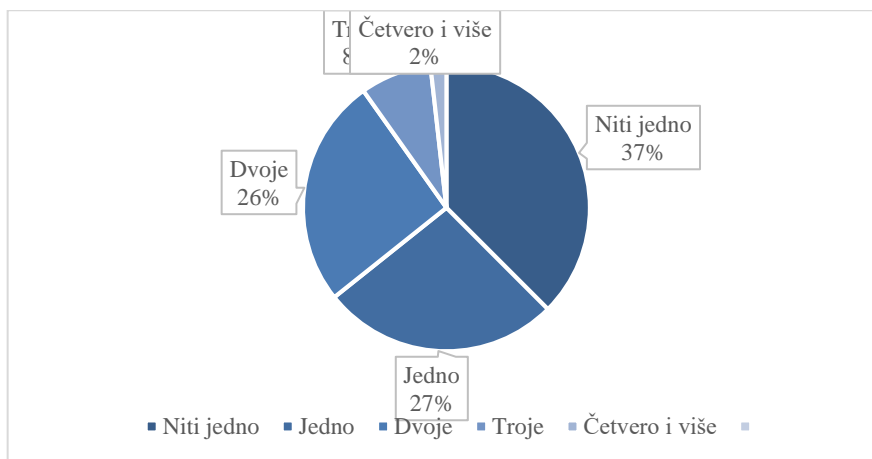
BRAČNI STATUS	Broj ispitanica	Postotak
Udana	62	55%
Razvedena	4	4%
Udovica	0	0%
Izvanbračna zajednica	29	26%
Bez partnera	12	11%
Ne želim se izjasniti	5	4%
UKUNO	112	100%

Tablica 1: Bračni status ispitanica

Izvor: istraživanje autora

S obzirom na bračni status, više od polovice ispitanica, njih 62 (55%) je udana. U izvanbračnoj zajednici živi 29 ispitanica (26%). Bez partnera živi 12 ispitanica (11%), dok se 5 ispitanica (4%) ne želi izjasniti. Status razvedene imaju 4 ispitanice (4%).

Broj djece o kojima ispitanice vode brigu prikazan je u Grafikonu 2.

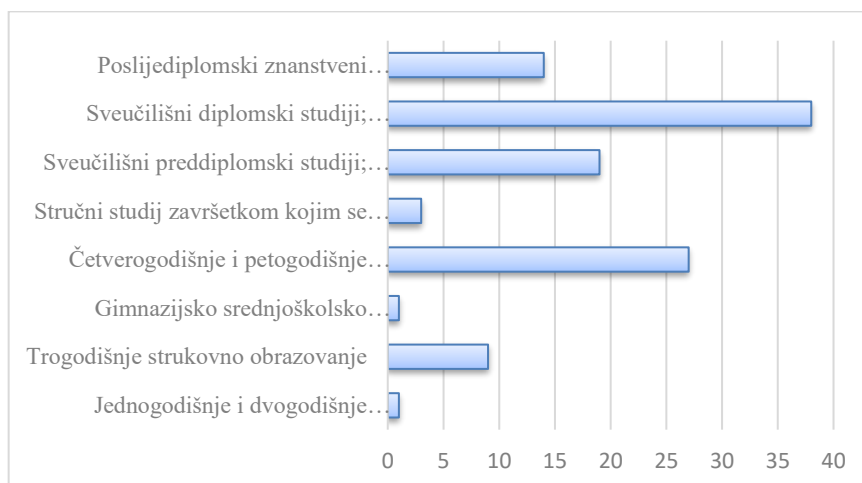

Grafikon 2: Broj djece o kojima ispitanice vode brigu

Izvor: istraživanje autora

Prema broju djece, najveći broj ispitanica, njih 42 (38%) ne skrbi niti o jednom djetetu. Nešto manje, 30 (37%) ispitanica skrbi o jednom djetetu, dok 29 ispitanice (26%) skrbi o dvoje djece. O troje djece skrbi 9 (8%) ispitanica, a najmanje ispitanica, njih 2 (2%), skrbi o četvero ili više djece.

Grafikon 3 prikazuje trenutno najviši ostvareni stupanj obrazovanja ispitanica.

Grafikon 3: Najviši stupanj obrazovanja ispitanica

Izvor: istraživanje autora

S obzirom na stupanj obrazovanja, 38 (34%) ispitanica ima ostvareni sveučilišni diplomski studij, specijalistički diplomski stručni studij ili poslijediplomski specijalistički studij, dok je nešto manje ispitanica, njih 27 (24%), ostvarilo četverogodišnje i petogodišnje strukovno srednjoškolsko obrazovanje. Poslijediplomski znanstveni magistarski studij, poslijediplomski sveučilišni studij ili obranu doktorske disertacije ostvarilo je 14 (13%) ispitanica, dok je sveučilišni preddiplomski studij ili stručni preddiplomski studij ostvarilo 19 (17%) ispitanica. Trogodišnje strukovno obrazovanje ostvarilo je 9 (8%) ispitanica, 3 (3%) ispitanice ostvarile su stručni studij završetkom kojim se stječe manje od 180 ECTS bodova ili strukovno

specijalističko usavršavanje, samo je 1 (1%) ispitanica ostvarila jednogodišnje i dvogodišnje srednjoškolsko obrazovanje, te je samo 1 (1%) ostvarila gimnazijsko srednjoškolsko obrazovanje.

Ukupni radni staž ispitanica u godinama prikazan je na Tablici 2.

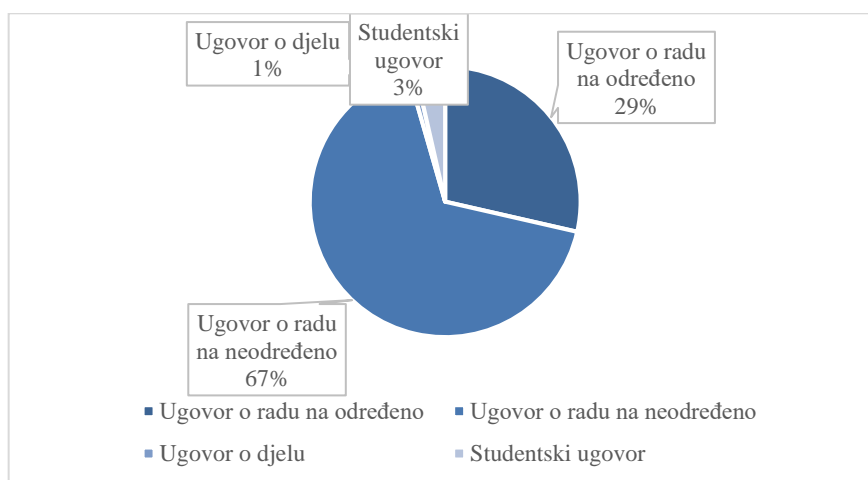
UKUPNI RADNI STAŽ U GODINAMA	Broj ispitanica	Postotak
20 godina i više	24	22,00%
16-20 godina	15	13,00%
11-15 godina	17	15,00%
6-10 godina	26	23,00%
1-5 godina	26	23,00%
do 1 godine	4	4,00%
UKUPNO	112	100%

Tablica 2: Ukupni radni staž ispitanica u godinama

Izvor: istraživanje autora

Najveći broj ispitanica, njih 26 (23%) ima ukupni radni staž između 1 i 5 godina, te isti broj ispitanica, njih 26 (23%) ima ukupni radni staž između 6 i 10 godina. Nešto manje ispitanica, njih 24 (22%), ima više od 20 godina radnog staža, a 17 ispitanica (15%) ima između 11 i 15 godina radnog staža. Najmanji broj ispitanica, njih 15 (13%) ima između 16 i 20 godina ukupnog radnog staža te 4 ispitanice (4%) imaju manje od 1 godine radnog staža.

Na Grafikonu 4 prikazane su Vrste ugovora o radu i modeli angažiranja ispitanica

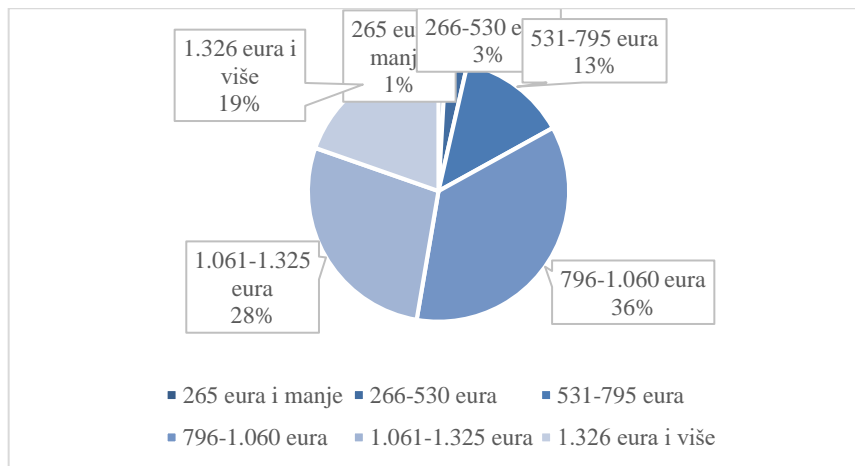

Grafikon 4: Vrsta ugovora o radu i modeli angažiranja ispitanica

Izvor: istraživanje autora

Velika većina ispitanica zaposlena je na Ugovor o radu na neodređeno, čak 75 (67%) ispitanice, dok je nešto manji broj ispitanica zaposleno na Ugovor o radu na određeno, njih 32 (29%). Na studentski ugovor zaposleno je 4 (4%) ispitanice te je samo 1 (1%) ispitanica zaposlena na Ugovor o djelu.

Visina mjesečne neto plaće ispitanica prikazana je u Grafikonu 5.

Grafikon 5: Visina mjesečne neto plaće ispitanica

Izvor: istraživanje autora

Najveći broj ispitanica ima mjesečnu neto plaću u iznosu između 769,00 EUR i 1.060,00 EUR, svega 40 (36%) ispitanice. Nešto manje ispitanica, njih 31 (28%) ima mjesečnu neto plaću u iznosu između 1.061,00 EUR i 1.325,00 EUR. Neto plaću u iznosu od 1.326,00 EUR i više imaju 22 (20%) ispitanice, dok plaću u iznosu između 531,00 EUR i 795,00 EUR ima 15 (13%) ispitanica. Svega 3 (3%) ispitanice imaju mjesečnu neto plaću u iznosu između 266,00 EUR i 530,00 EUR, dok 1 (1%) ispitanica ima mjesečnu plaću manju od 265,00 EUR.

Tablica 3 prikazuje prosječni broj radnih sati u jednom tjednu u vrijeme najvećeg opterećenja poslom koje odrade ispitanice.

PROSJEČNI BROJ RADNIH SATI U JEDNOM TJEDNU	Broj ispitanica	Postotak
50 i više	18	16%
41-50	58	52%
31-40	30	27%
21-30	5	4%
do 20	1	1%
UKUPNO	11200%	100%

Tablica 3: Prosječni broj radnih sati u jednom tjednu koje ispitanice odrade u vrijeme najvećeg opterećenja poslom

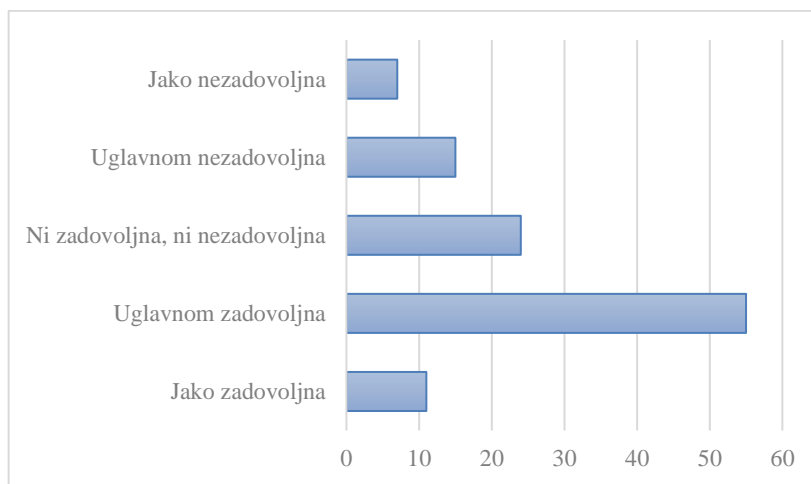
Izvor: istraživanje autora

Iz tablice je vidljivo kako najveći broj ispitanica, njih 58 (52%) prosječno odradi između 41 i 50 radnih sati tjedno. Nešto manje ispitanica odradi između 31 i 40 radnih sati tjedno, svega 30 (27%) ispitanica, dok njih 18 (16%) tjedno odradi više od 50 radnih sati. Svega 5 (4%) ispitanica tjedno odradi između 21 i 30 radnih sati, a samo 1 (1%) ispitanica odradi manje od 20 radnih sati tjedno.

Iz navedenih grafikona i tablica vidljivo je da većinu uzorka čine žene u dobi između 26 i 45 godina starosti koje su udane ili žive u izvanbračnoj zajednici i ne skrbe o niti jednom djetetu,

ili skrbe o 1 ili 2 djeteta. Što se tiče obrazovanja, najviše ispitanica ima završeni sveučilišni diplomski studij ili poslijediplomski studij, te četverogodišnju ili petogodišnju strukovnu školu. Najviše ispitanica ima ukupni radni staž između 1 i 10 godina, rade na ugovor na neodređeno te imaju mjesečnu neto plaću između 796,00 EUR i 1.325,00 EUR-a. Ispitanice prosječno u jednom radnom tjednu rade između 31 i 50 radnih sati.

Grafikon 6 prikazuje razinu zadovoljstva ispitanica trenutnom ravnotežom između privatnog i poslovnog života.

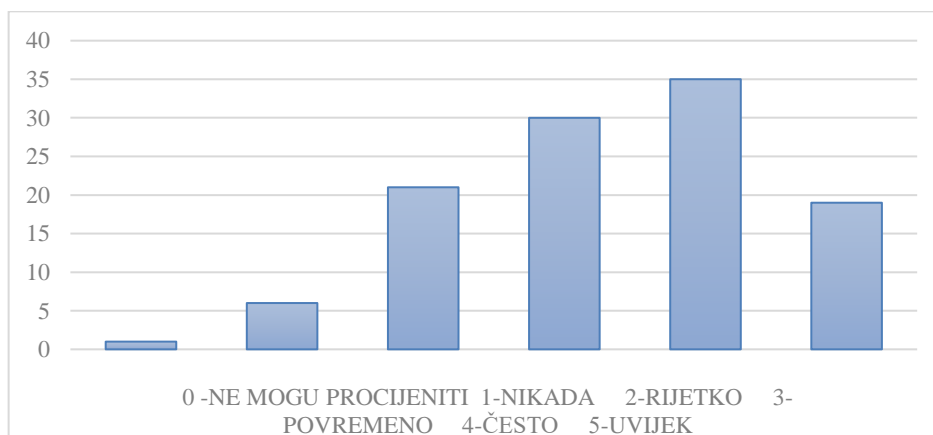

Grafikon 6: : Razina zadovoljstva ispitanica trenutnom ravnotežom između privatnog i poslovnog života

Izvor: istraživanje autora

Skoro polovica ispitanica, njih 55 (49%) uglavnom je zadovoljna svojom trenutnom ravnotežom, te nešto manji broj ispitanica, njih 24 (21%) nije niti zadovoljna niti nezadovoljna. Uglavnom nezadovoljno je 15 (13%) ispitanica, jako zadovoljno je 11 (10%) ispitanica, dok je jako nezadovoljno njih 7 (6%).

Grafikon 7 prikazuje odgovore ispitanica na tvrdnju „Zbog poslovnih obaveza zapostavila sam svoje hobije.“

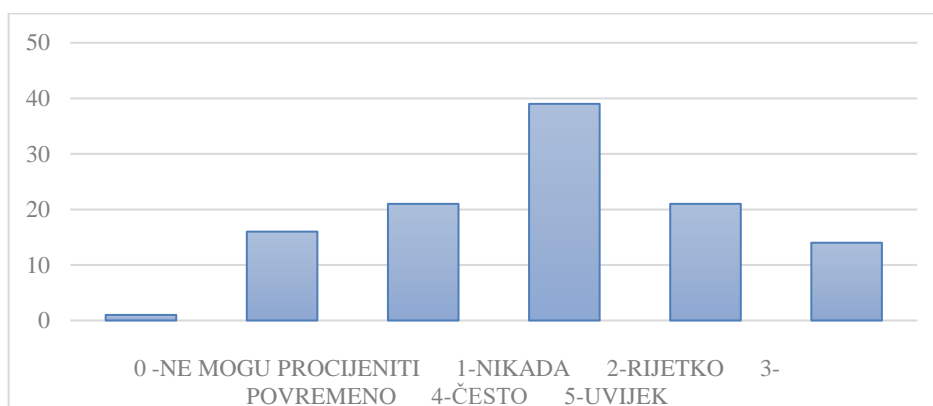

Grafikon 7: „Zbog poslovnih obaveza zapostavila sam svoje hobije“

Izvor: istraživanje autora

Najveći broj ispitanica, njih 35 (31%) smatra da često zapostavlja svoje hobije zbog posla, njih 30 (27%) smatra da povremeno zapostavlja hobije, te njih 21 (19%) smatra da rijetko zapostavlja svoje hobije. Nešto manje ispitanica, njih 19 (17%) smatra da uvijek zapostavlja svoje hobije, njih 6 (5%) smatra da nikada ne zapostavlja te samo 1 ispitanica ne može procijeniti zapostavlja li svoje hobije zbog poslovnih obaveza. Prosjek dobivenih odgovora za ovu tvrdnju iznosi 3,33 te se iz toga može zaključiti da žene često ili povremeno zapostavljaju svoje privatne hobije kako bi ispunile sve poslovne osobe, te da je postotak žena koje ne zapostavljaju hobije vrlo malen.

U Grafikonu 8 prikazani su odgovori na tvrdnju „Zbog poslovnih obaveza zapostavila sam svoj društveni život.“

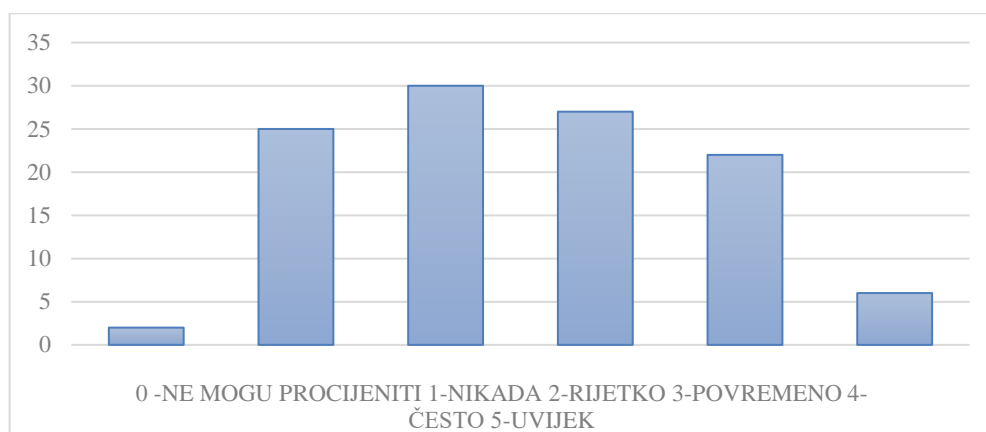

Grafikon 8: „Zbog poslovnih obaveza zapostavila sam svoj društveni život“

Izvor: istraživanje autora

Iz grafikona je vidljivo kako najveći broj ispitanica, njih 39 (35%) smatra da povremeno zapostavlja svoj društveni život, dok podjednaki broj ispitanica, njih 21 (19%) smatra da često i rijetko zapostavlja svoj društveni život. Svega 16 (14%) ispitanica smatra da nikada ne zapostavlja svoj život, te nešto manje ispitanica, njih 14 (13%) smatra da uvijek zapostavlja svoj društveni život. Samo jedna ispitanica ne može procijeniti. Prosječni odgovor za ovu tvrdnju iznosi 2,96 što dovodi do zaključka da žene povremeno ili rijetko zapostavljaju svoj društveni život. Prosječna ocjena je približna prošloj tvrdnji, odnosno nešto je niža što znači da žene manje zapostavljaju svoj društveni život od hobija.

Grafikon 9 prikazuje odgovore ispitanica na tvrdnju „Zbog poslovnih obaveza zapostavljam svoju obitelj i prijatelje.“

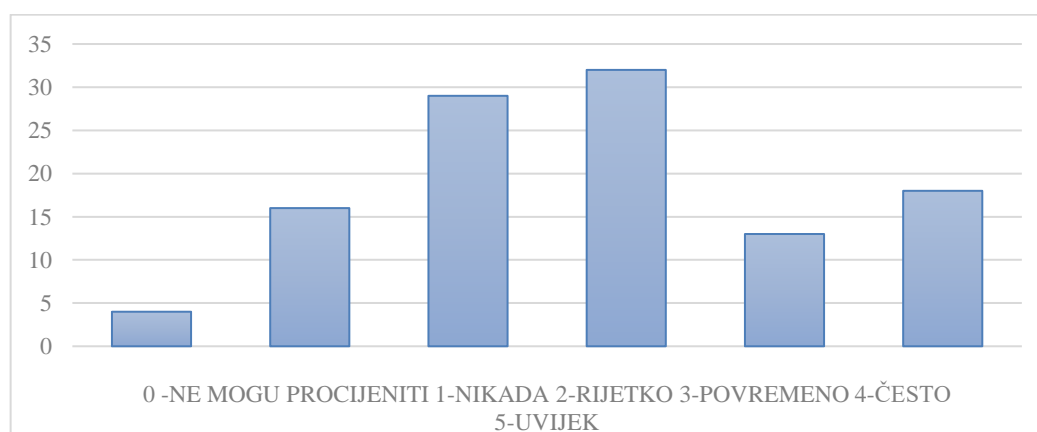

Grafikon 9: „Zbog poslovnih obaveza zapostavljam svoju obitelj i prijatelje“

Izvor: istraživanje autora

Na navedenu tvrdnju najviše ispitanica odgovorilo je da rijetko zapostavlja obitelj i prijatelje, njih 30 (27%), nešto manje ispitanica odgovorilo je da povremeno zapostavlja obitelj i prijatelje, njih 27 (22%), te je 25 (22%) ispitanica odgovorilo da nikada ne zapostavlja svoju obitelj i prijatelje. Da često zapostavljaju obitelj i prijatelje smatraju 22 (20%) ispitanice te 6 (5%) ispitanica smatra da uvijek zapostavlja. Svega 2 ispitanice ne mogu procijeniti zapostavljaju li svoju obitelj i prijatelje. Prosječni odgovor na navedenu tvrdnju iznosi 2,58 što dovodi do zaključka da zaposlene žene rijetko ili povremeno zapostavljaju svoju obitelj i prijatelje. Povezujući sa prethodnim tvrdnjama, žene manje zapostavljaju obitelj i prijatelje od društvenog života i vlastitih hobija.

Grafikon 10 prikazuje odgovore na tvrdnju „Poslovne obaveze ometaju moj privatni i obiteljski život više nego što bi trebalo.“

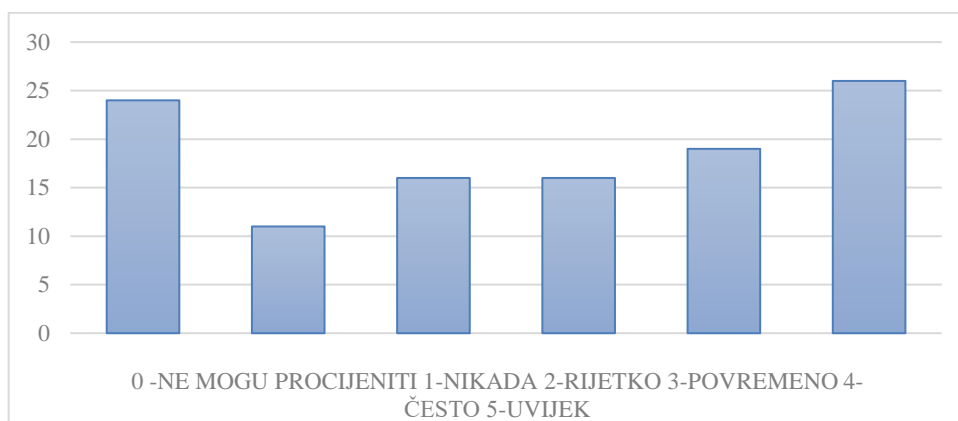
Grafikon 10: „Poslovne obaveze ometaju moj privatni i obiteljski život više nego što bi trebalo“

Izvor: istraživanje autora

Iz grafikona je vidljivo kako ispitanice najčešće smatraju da poslovne obaveze povremeno ometaju njihov privatni, to su izjavile 32 (29%) ispitanice, dok njih 29 (26%) smatra kako poslovne obaveze rijetko ometaju njihov privatni i obiteljski život. Nešto manje ispitanica

smatra da posao uvijek ometa njihov privatni život, njih 18 (16%), kao i njih 16 (14%) koje smatraju da posao nikada ne utječe na njihov privatni i obiteljski život. Najmanje ispitanica smatra da posao često utječe na privatni život, njih 13 (12%) te 4 (4%) ispitanice nisu mogle procijeniti svoj odgovor. Prosječni odgovor na ovu tvrdnju iznosi 2,89 što znači da poslovne obaveze žena povremeno ili rijetko ometaju njihov privatni i obiteljski život.

Grafikon 11 prikazuje odgovore na tvrdnju „Po završetku radnog vremena posvećujem se isključivo privatnom životu.“

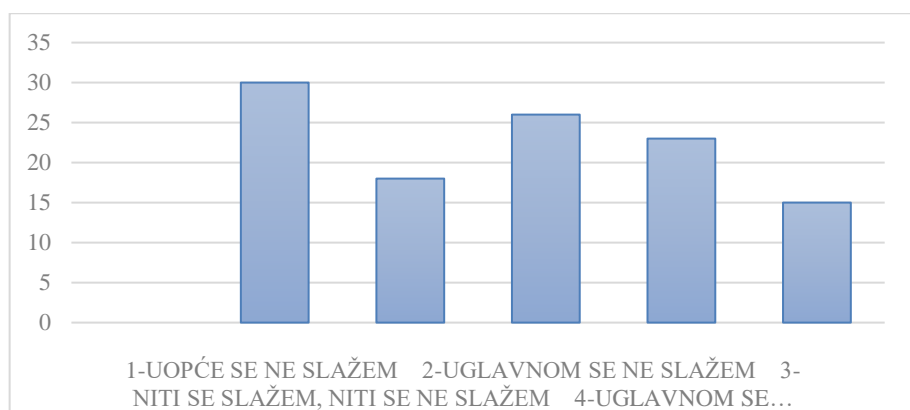
Grafikon 11: „Po završetku radnog vremena posvećujem se isključivo privatnom životu“

Izvor: istraživanje autora

Grafikon prikazuje kako najveći postotak ispitanica svoje slobodno vrijeme nakon radnih obaveza posvećuje privatnom životu, i to 26 (23%) ispitanica. Također veliki broj ispitanica nije moglo procijeniti svoj odgovor, čak 24 (21%) ispitanice. Često se posvećuju svom privatnom životu 19 (17%) ispitanica, dok se podjednaki broj ispitanica posvećuje svom privatnom životu nakon radnog vremena povremeno i rijetko, njih 16 (14%) po odgovoru. Najmanji broj ispitanica izjavilo je da nikada ne posvećuje vrijeme nakon radnih obaveza svom privatnom životu, svega 11 (10%) ispitanica. Prosjek odgovora za navedenu tvrdnju iznosi 3,38 što ukazuje da veći broj žena posveti svoje slobodno vrijeme nakon radnih obaveza privatnom životu i obitelji, a to čine povremeno, uvijek ili često.

Grafikon 12 prikazuje odgovore na tvrdnju „Ostajem na radnom mjestu duže nego što je to predviđeno ugovorom.“

Grafikon 12: „Ostajem na radnom mjestu duže nego što je to predviđeno ugovorom“

Izvor: istraživanje autora

Iz grafikona je vidljivo kako najviše ispitanica ne ostaje duže na radnom mjestu, i to njih 30 (27%) koje su odgovorile da se uopće ne slažu sa ovom tvrdnjom. Nešto manji broj ispitanica, njih 26 (23%) nije se moglo odlučiti slažu li se ili ne sa navedenom tvrdnjom, dok se 23 (21%) ispitanice uglavnom slažu da ostaju duže. Uglavnom se ne slaže 18 (16%) ispitanica, dok se u potpunosti slaže 15 (12%) ispitanica. Prosječni odgovor na ovu tvrdnju iznosi 2,78 što dovodi do zaključka kako žene ne ostaju duže na radnom mjestu kako bi izvršile sve svoje poslovne obaveze ili ostaju ponekad.

Grafikon 13 daje prikaz odgovora na tvrdnju „U tjednu nemam puno vremena za privatni život.“

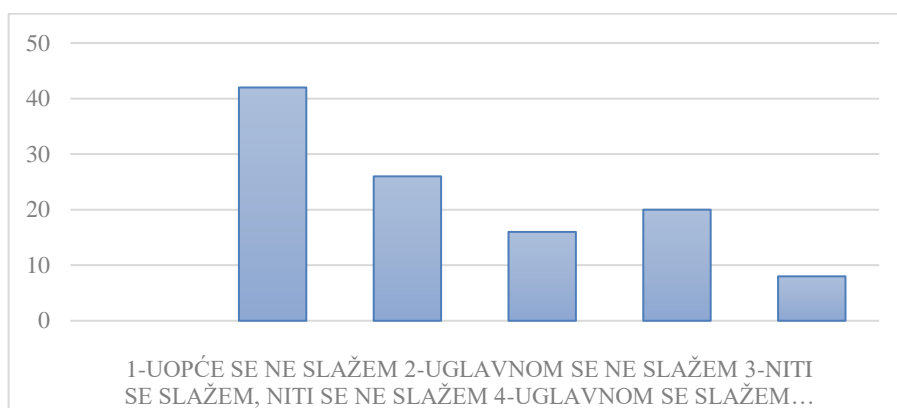

Grafikon 13: „U tjednu nemam puno vremena za privatni život“

Izvor: istraživanje autora

Grafikon pokazuje kako se najviše žena ne može odlučiti slažu li se ili ne sa ovom tvrdnjom, i to 37 (33%) ispitanica. Uopće se ne slažu 22 (20%) ispitanice, uglavnom se slaže 19 (17%) ispitanica te se uglavnom ne slaže 18 (16%) žena. U potpunosti se ne slaže najmanje ispitanica, njih svega 16 (14%). Prosječni odgovor iznosi 2,90 što znači da žene uglavnom pronalaze vrijeme za svoj privatni život ili si ih posao u tome sputava povremeno.

Na grafikonu 14 prikazani su odgovori na tvrdnju „Više od pola radnih dana u tjednu dio zadataka s posla moram obavljati izvan radnog vremena.“

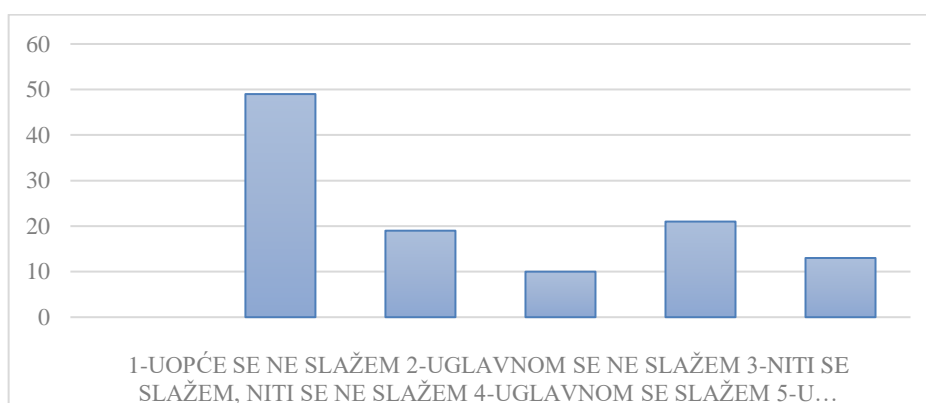

Grafikon 14: : „Više od pola radnih dana u tjednu dio zadataka s posla moram obavljati izvan radnog vremena“

Izvor: istraživanje autora

Iz grafikona se jasno može vidjeti kako se žene ne slažu sa navedenom tvrdnjom. Najveći broj ispitanica se uopće ne slaže, njih 42 (38%) te se 26 (23%) ispitanica uglavnom ne slaže. Nešto manje žena se uglavnom slaže, njih 20 (18%), ne može se odlučiti 16 (14%) ispitanica te se u potpunosti slaže s tvrdnjom svega 8 (7%) ispitanica. Prosječni odgovor na ovu tvrdnju iznosi 2,34 što dovodi do zaključka da se žene uglavnom ne slažu da radne zadatke obavljaju izvan radnog vremena.

Grafikon 15 predstavlja odgovore na tvrdnju „Radim često izvan rednog vremena do kasno i/ili vikendom kako bih završila zadatke koji su mi dodijeljeni na poslu.“

Grafikon 15: „Radim često izvan rednog vremena do kasno i/ili vikendom kako bih završila zadatke koji su mi dodijeljeni na poslu“

Izvor: istraživanje autora

Odgovori na ovu tvrdnju slijede odgovore na prošlu te također ukazuju na zaključak kako ispitanice najčešće ne obavljaju radne zadatke izvan radnog vremena. To pokazuje broj ispitanica koje se uopće ne slažu sa ovom tvrdnjom, a to je 49 (44%) žena. Uglavnom se slaže njih 21 (19%), uglavnom se ne slaže njih 19 (17%) te se uopće ne slaže njih 13 (12%). Najmanji

broj ispitanica ne može se odlučiti, i to njih 10 (9%). Prosječni odgovor iznosi 2,38, što potvrđuje zaključak prošle tvrdnje, odnosno da žene uglavnom ne obavljaju radne zadatke nakon radnog vremena.

Grafikon 16 prikazuje odgovore na tvrdnju „Zbog napornog radnog tjedna teško se opuštam.“

Grafikon 16: „Zbog napornog radnog tjedna teško se opuštam“

Izvor: istraživanje autora

Iz grafikona je vidljivo kako su odgovori na ovu tvrdnju podosta podijeljeni i raznoliki. Najviše ispitanica, njih 28 (25%) uglavnom se ne slaže sa ovom tvrdnjom, dok se isti broj ispitanica uopće ne slaže i uglavnom slaže sa tvrdnjom, i to njih 26 (23%). Neodlučno je 17 (15%) ispitanica te se u potpunosti slaže 15 (13%) žena. Prosječni odgovor iznosi 2,79 što ukazuje, kao i kod prethodnih tvrdnji, kako se žene uglavnom ne slažu sa činjenicom da im naporni radni tjedan uzrokuje nemogućnost opuštanja. Bez obzira na ovaj zaključak. Veliki broj žena se slaže sa ovom tvrdnjom.

Grafikon 17 odnosi se na tvrdnju „Brinem se zbog utjecaja stresa na poslu na moje zdravlje.“

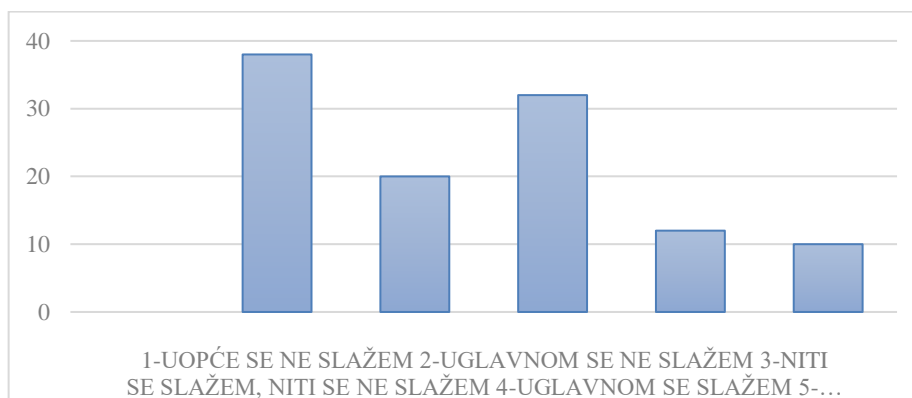
Grafikon 17: „Brinem se zbog utjecaja stresa na poslu na moje zdravlje“

Izvor: istraživanje autora

Rezultati vidljivi u ovom grafikonu drugačiji su od prethodnih tvrdnji. Podjednaki broj žena se uglavnom slaže i uglavnom ne slaže, njih 28 (25%) po odgovoru. Nešto manje ispitanica, njih 22 (20%) se u potpunosti slažu, te se 21 (13%) ispitanica ne može odlučiti slaže li se ili ne.

Najmanje ispitanica se uopće ne slaže, njih svega 12 (12%). Prosjek odgovora na ovu tvrdnju iznosi 3,16 što upućuje na činjenicu kako se zaposlene žene ipak brinu za utjecaj stresa na njihovo zdravlje. To znači da im radno mjesto ipak izaziva stres iako nakon radnog vremena uspijevaju odvojiti vrijeme za sebe.

Na grafikonu 18 vidljivi su odgovori na tvrdnju „Moj odnos s partnerom trpi zbog pritiska ili dugog radnog vremena na poslu.“

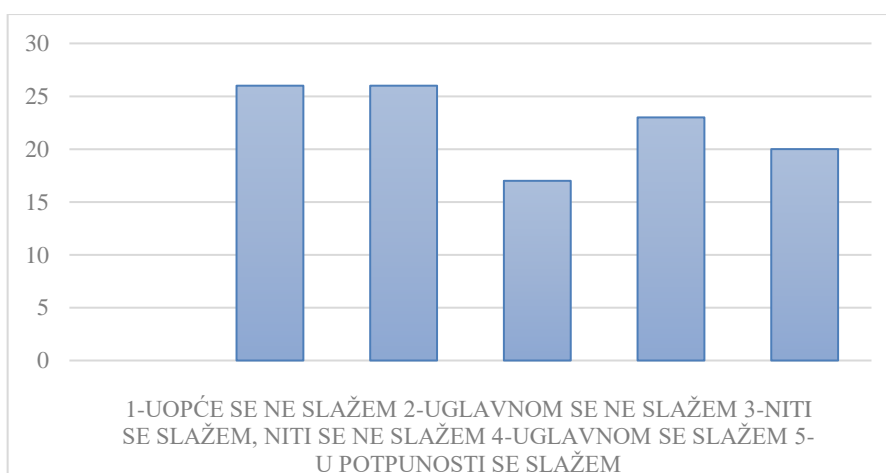

Grafikon 18: „Moj odnos s partnerom trpi zbog pritiska ili dugog radnog vremena na poslu“

Izvor: istraživanje autora

Najveći broj ispitanica se uopće ne slaže sa ovom tvrdnjom, i to njih 38 (34%), dok se 32 (29%) ne mogu odlučiti da li se slažu. Svega 20 (18%) ispitanica se uglavnom ne slaže, 12 (11%) se uglavnom slaže te se 10 (9%) ispitanica u potpunosti slaže sa ovom tvrdnjom. Prosječni odgovor iznosi 2,43 što znači da se ispitanice uglavnom ne slažu sa činjenicom da njihov odnos sa partnerom trpi radi poslovnih obaveza.

Grafikon 19 prikazuje odgovore na tvrdnju „Moj angažman u brizi za moju obitelj zbog poslovnih obveza nije na razini na kojoj bih željela da je.“

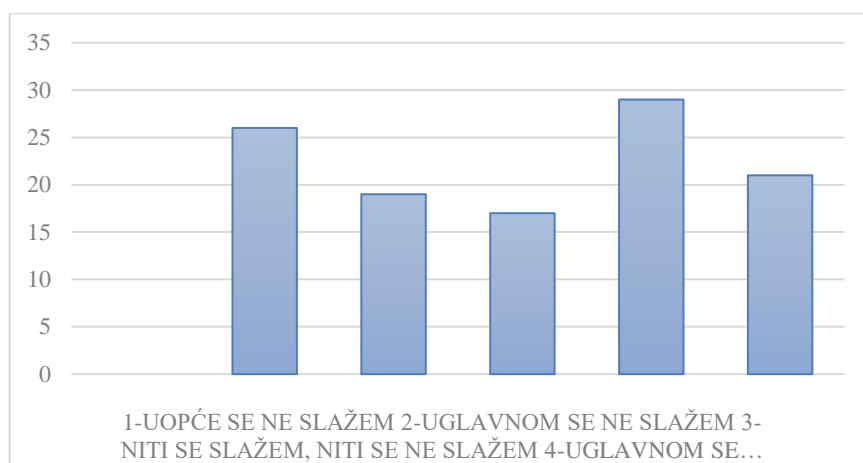

Grafikon 19: „Moj angažman u brizi za moju obitelj zbog poslovnih obveza nije na razini na kojoj bih željela da je“

Izvor: istraživanje autora

Iz grafikona je vidljivo kako se veći broj ispitanica ne slaže sa ovom tvrdnjom. Podjednaki broj žena, 26 (23%) po odgovoru, se uopće ne slaže i uglavnom ne slaže sa ovom tvrdnjom. Malo manji broj, 23 (21%) ispitanica se uglavnom slaže, dok se 20 (18%) ispitanica u potpunosti slaže. Najmanji broj žena se ne može odlučiti, njih 17 (15%). Prosjek odgovora na ovu tvrdnju iznosi 2,87, što ukazuje na djelomično neslaganje ispitanica sa navedenom tvrdnjom. Ispitanice smatraju da je njihova uloga u brizi za obitelj približno onolika kakvu žene, no svejedno se veliki broj žena slaže sa činjenicom da angažman u brizi za obitelj nije na onoj razini na kojoj bi željele da bude. Može se reći kako su mišljenja podijeljena.

Grafikon 20 prikazuje odgovore na tvrdnju „Teško je pronaći slobodno vrijeme za društveni život.“

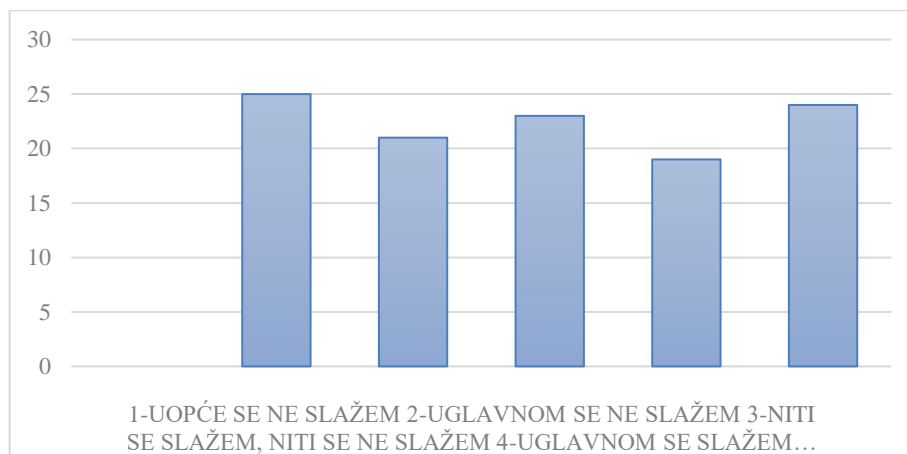

Grafikon 20: „Teško je pronaći slobodno vrijeme za društveni život“

Izvor: istraživanje autora

Iz grafikona se može vidjeti kako se žene češće slažu sa navedenom tvrdnjom. Najveći broj žena se uglavnom slaže, njih 29 (26%). Uopće se ne slaže 26 (23%) ispitanica, dok se u potpunosti slaže 21 (19%) žena. Uglavnom se ne slaže njih 19 (17%), te je neodlučno čak 17 (15%) ispitanica. Prosječni odgovor iznosi 3,0 što upućuje na činjenicu da veći broj žena smatra kako je izazovno pronaći slobodno vrijeme za društveni život uz sve poslovne i privatne obaveze.

Na grafikonu 21 vidljivi su odgovori na tvrdnju „Kada bih imala mogućnost radila bih kraće, iako bi to značilo smanjenje primanja.“

Grafikon 21: „Kada bih imala mogućnost radila bih kraće, iako bi to značilo smanjenje primanja“

Izvor: istraživanje autora

Iz grafikona je vidljivo kako su odgovori ispitanica podijeljeni po stupnjevima slaganja. Najveći broj ispitanica, njih 25 (22%) se uopće ne slažu s ovom tvrdnjom, dok se njih 24 (21%) u potpunosti slaže. Neodlučno je 23 (21%) ispitanica. Uglavnom se ne slaže 21 (19%) ispitanica, dok se uglavnom slaže njih 19 (17%). Prosjek odgovora na ovu tvrdnju iznosi 2,96 što upućuje na zaključak da se žene ne mogu odlučiti o stupnju slaganja ili da se ne slažu sa tvrdnjom. Približno isti broj žena bi prihvatio kraće radno vrijeme iako bi to utjecalo na njihova primanja, dok se isto tako veliki broj žena ne može odlučiti bi li prihvatilo.

Grafikon 22 prikazuje odgovore na tvrdnju „U stanju sam dobro uskladiti svoj osobni i profesionalni život.“

Grafikon 22: „U stanju sam dobro uskladiti svoj osobni i profesionalni život“

Izvor: istraživanje autora

Iz grafikona je jasno vidljivo kako se žene uglavnom i u potpunosti slažu sa navedenom tvrdnjom. Najveći broj ispitanica se uglavnom slaže, njih 38 (23%), te se 31 (28%) ispitanica ne može odlučiti je li u stanju uskladiti osobni i profesionalni život. U potpunosti se slaže 25 (22%) ispitanica, uglavnom se ne slaže njih 12 (11%) te se uopće ne slaže 6 (5%) ispitanica.

Prosjek odgovora na ovu tvrdnju iznosi 3,57 što dovodi do zaključka kako žene smatraju da su uspješne u usklađivanju osobnog i profesionalnog života.

Grafikon 23 prikazuje odgovore na tvrdnju „Kao zaposlena žena, moj najveći izazov je održati ravnotežu između poslovnog i privatnog života.“

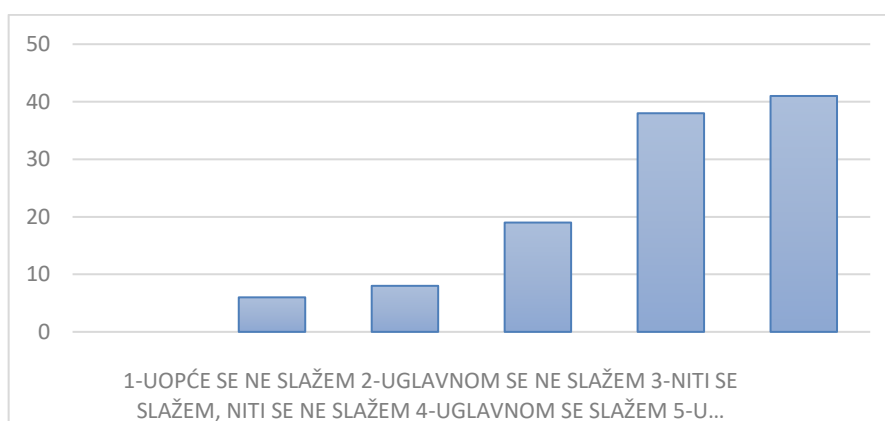

Grafikon 23: : „Kao zaposlena žena, moj najveći izazov je održati ravnotežu između poslovnog i privatnog života“

Izvor: istraživanje autora

Grafikon prikazuje da se najveći broj ispitanica uglavnom slaže sa ovom tvrdnjom, njih 38 (34%), te da se nešto manji broj ispitanica u potpunosti slaže, njih 36 (32%). Neodlučne su 23 (21%) ispitanice, 10 (9%) ispitanica se uglavnom ne slaže, te se njih 5 (5%) u potpunosti ne slaže. Prosjek odgovora iznosi 3,80 što znači da žene uglavnom ili u potpunosti smatraju kako je njihov najveći izazov održati ravnotežu između poslovnog i privatnog života.

Grafikon 24 sadrži odgovore ispitanica na tvrdnju „Ravnoteža poslovnog i privatnog života značajno utječe na kvalitetu života.“

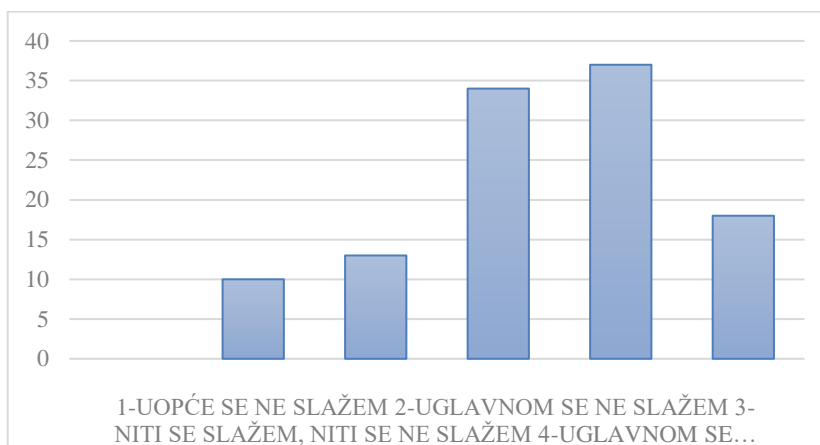
Grafikon 24: „Ravnoteža poslovnog i privatnog života značajno utječe na kvalitetu života“

Izvor: istraživanje autora

Rezultati iz grafikona potvrđuju zaključke prošlih tvrdnji o činjenici da uspostava ravnoteže između privatnog i poslovnog života ima veliki značaj i da predstavlja izazov. Najveći broj ispitanica, njih 41 (37%) se u potpunosti slaže s ovom tvrdnjom, njih 38 (34%) se uglavnom

slaže, dok je njih 19 (17%) neodlučno. Najmanji broj ispitanica se uglavnom ne slaže, njih 8 (7%), te se njih 6 (5%) uopće ne slaže sa ovom tvrdnjom. Prosjek odgovora iznosi 3,89 što dovodi do zaključka da žene smatraju kako uspostava ravnoteže između privatnog i poslovnog života znatno utječe na kvalitetu samog življenja.

Grafikon 25 predstavlja odgovore na tvrdnju „Zadovoljna sam trenutnom kvalitetom svoga života.“

Grafikon 25: „Zadovoljna sam trenutnom kvalitetom svoga života“

Izvor: istraživanje autora

Najveći broj ispitanica, njih 37 (33%) se uglavnom slaže sa ovom tvrdnjom, te je njih 34 (30%) neodlučno. U potpunosti se slaže 18 (16%) ispitanica, uglavnom se ne slaže njih 13 (12%) te se uopće ne slaže svega 10 (9%) ispitanica. Prosjek odgovora iznosi 3,36 što dovodi do zaključka da su žene uglavnom ili u potpunosti zadovoljne svojom trenutnom kvalitetom života, iako se veliki postotak ispitanica nije mogao odlučiti.

Grafikon 26 prikazuje odgovore na tvrdnju „Bila bih zainteresiranija za fleksibilan oblik rada.“

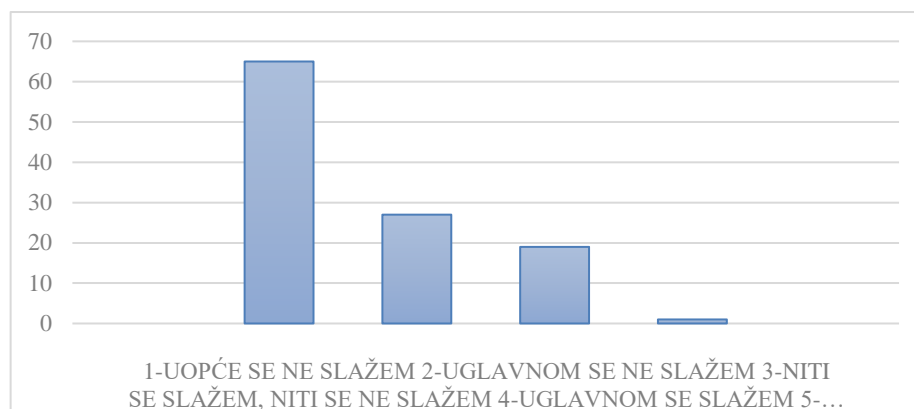
Grafikon 26: „Bila bih zainteresiranija za fleksibilan oblik rada“

Izvor: istraživanje autora

Iz grafikona je vidljivo kako je veliki postotak žena zainteresiran za neki od fleksibilnih oblika rada. Podjednaki broj žena, njih 35 (31%) uglavnom se slaže sa ovom tvrdnjom, te se isti broj ispitanica u potpunosti slaže. Neodlučno je 25 (22%) ispitanica. Njih 11 (10%) se uglavnom ne slaže, te se njih 6 (5%) u potpunosti ne slaže. Prosječni odgovor iznosi 3,73 što dovodi do zaključka kako su žene uglavnom ili u potpunosti zainteresirane na neki od fleksibilnih oblika rada.

Grafikon 27 prikazuje odgovore na tvrdnju „Poslovni život mi je važniji od privatnog života.“

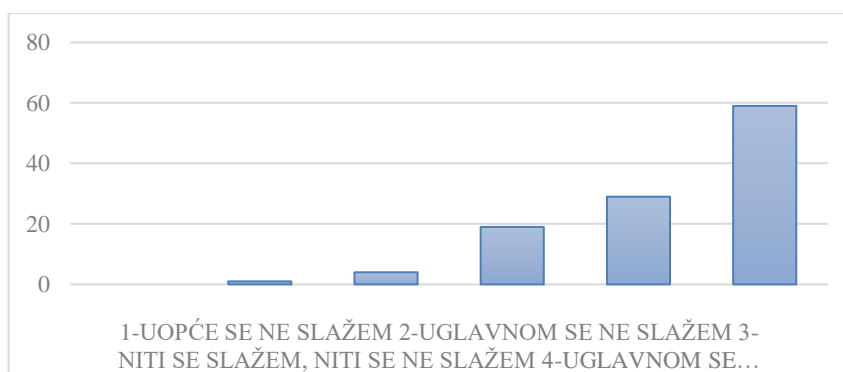

Grafikon 27: „Poslovni život mi je važniji od privatnog života.“

Izvor: istraživanje autora

Iz grafikona je očigledno kako se žene uopće ne slažu sa navedenom tvrdnjom. Njih 65 (58%) se uopće ne slaže, njih 27 (24%) se uglavnom ne slaže te je neodlučno 19 (17%) ispitanica. Svega 1 (0,9%) se uglavnom slaže sa ovom tvrdnjom. Prosjek odgovora iznosi 1,61 što dovodi do jasnog zaključka kako ženama poslovni život nije važniji od privatnog.

Grafikon 28 sadrži odgovore na tvrdnju „Privatni život mi je važniji od poslovnog života.“

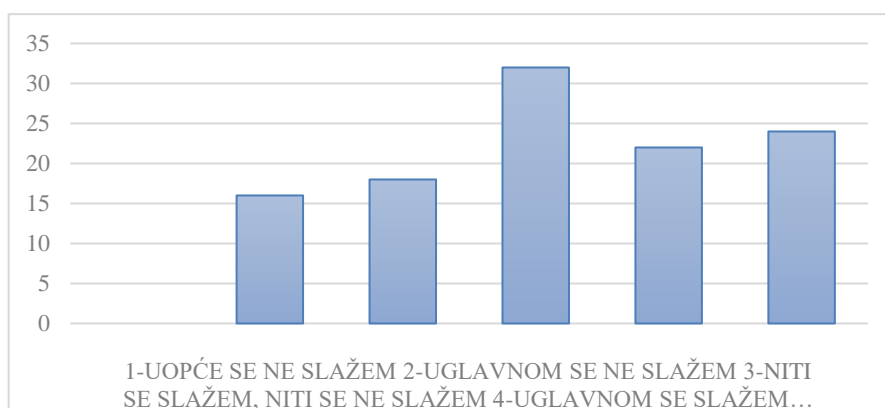
Grafikon 28: „Privatni život mi je važniji od poslovnog života“

Izvor: istraživanje autora

Rezultati prikazani u ovom grafikonu slijede rezultate prethodnog grafikona. Najveći broj žena se u potpunosti slaže sa navedenom tvrdnjom, njih 59 (53%), te se uglavnom slaže 29

(26%) ispitanica. Neodlučno je 19 (17%) žena, uglavnom se ne slaže njih 4 (4%) dok se samo 1 (1%) ispitanica uopće ne slaže. Prosjek odgovora iznosi 4,26 što dovodi do zaključka kako velika većina ispitanica stavlja važnost privatnog ispred poslovnog života.

Grafikon 29 prikazuje odgovore na tvrdnju „Privatan i poslovni život podjednako su važni.“

Grafikon 29: „Privatan i poslovni život podjednako su važni“

Izvor: istraživanje autora

Iz grafikona je vidljivo kako je najveći broj žena neodlučan o podjednakoj važnosti privatnog i poslovnog života, i to njih 32 (29%). U potpunosti se slaže njih 24 (21%) i uglavnom se slažu 22 (20%) ispitanice. Uglavnom se ne slaže 18 (16%) ispitanica, dok se uopće ne slaže njih 16 (14%). Prosječni odgovor na navedenu tvrdnju iznosi 3,18, što upućuje na zaključak da se žene uglavnom slažu sa činjenicom da su im privatni i poslovni život podjednako važni, ali i da se veliki broj žena ne može odlučiti o važnosti.

U tablici 4 prikazani su odgovori na pitanje „Koje od ponuđenih fleksibilnih oblika rada imate pravo koristiti na svom radnom mjestu?“

FLEKSIBILNI OBLICI RADA NA RADNOM MJESTU	Broj odgovora	Postotak
Fleksibilno radno vrijeme	38	19%
Mogućnost povremenog rada s udaljenog mjesta	40	21%
Mogućnost rada u nepunom radnom vremenu	19	10%
Mogućnost odlaska s posla zbog nepredviđenih privatnih razloga	77	40%
Ni jedno od navedenog	20	10%

Tablica 4: „Koje od ponuđenih fleksibilnih oblika rada imate pravo koristiti na svom radnom mjestu?“

Izvor: istraživanje autora

Na ovo pitanje bilo je moguće dati više odgovora, stoga su brojke i postoci različiti. Iz prikazane tablice vidljivo je kako najveći broj ispitanica ima mogućnost odlaska s posla zbog nepredviđenih privatnih razloga, a to je izjavilo 77 ispitanica (40% odgovora). Nešto manje ispitanica ima mogućnost povremenog rada s udaljenog mjesta, njih 40 (21% odgovora), kao i fleksibilno radno vrijeme, njih 38 (19% odgovora). Ni jedan oblik fleksibilnog rada nema 20

ispitanica (10% odgovora), a najmanje njih ima mogućnost rada s udaljenog mjesta. Iz navedenog je vidljivo kako većina ispitanica ima barem neki fleksibilni oblik rada, a najčešće su zastupljeni mogućnost odlaska s posla, povremenog rada i fleksibilno radno vrijeme.

Postavljena hipoteza odnosi se na žene koje imaju veću mjesečnu neto plaću, stoga će se u ovom dijelu rada ukratko istražiti ispitanice čija je mjesečna neto plaća veća od 1.060,00 EUR-a. Ukupni broj ispitanica koje zadovoljavaju ovaj kriterij iznosi 53, što će se u daljnjoj analizi promatrati kao zaseban skup.

U tablici 5 prikazana je razina zadovoljstva trenutnom ravnotežom između privatnog i poslovnog života kod žena sa većim prihodima.

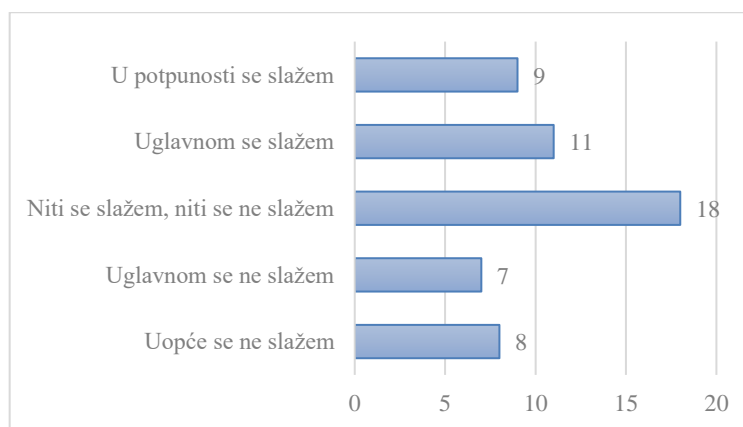
RAZINA ZADOVOLJSTVA TRENUTNOM RAVNOTEŽOM IZMEĐU PRIVATNOG I POSLOVNOG ŽIVOTA	Broj ispitanica	Postotak
Jako nezadovoljna	4	8%
Uglavnom nezadovoljna	6	11%
Ni zadovoljna ni nezadovoljna	10	19%
Uglavnom zadovoljna	28	53%
Jako zadovoljna	5	9%
UKUPNO	53	100%

Tablica 5: Razina zadovoljstva trenutnom ravnotežom između privatnog i poslovnog života ispitanica sa većim prihodima

Izvor: istraživanje autora

Iz priložene tablice vidljivo je kako je najveći broj žena iz ovog skupa uglavnom zadovoljna svojom trenutnom ravnotežom, i to njih 28 (53%). Nešto manje žena je neodlučno, njih 10 (19%), uglavnom je nezadovoljno 6 (11%) ispitanica, te ih je 5 (9%) jako zadovoljno. Najmanje ispitanica je jako nezadovoljno, svega 4 (8%). Iz navedenog se može zaključiti kako su žene sa većim prihodima uglavnom zadovoljne svojom trenutnom ravnotežom između privatnih i poslovnih obaveza.

U grafikonu 30 prikazani su odgovori ispitanica na tvrdnju „U tjednu nemam puno vremena za privatni život.“

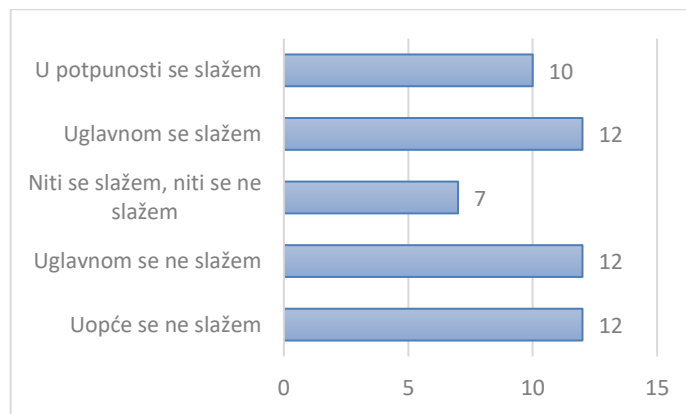

Grafikon 30: „U tjednu nemam puno vremena za privatni život“

Izvor: istraživanje autora

Grafikon prikazuje kako se najveći broj žena ne može odlučiti imaju li dovoljno vremena za privatni život, i to njih 18 (34%). Nešto manji broj žena se uglavnom slaže, i to njih 11 (21%), dok se 9 (17%) ispitanica u potpunosti slaže. Uopće se ne slaže 8 (15%) ispitanica te se uglavnom ne slaže njih 7 (13%). Odgovori na ovu tvrdnju dovode do zaključka kako su žene u velikom postotku neodlučne, ali i da se slažu sa činjenicom da nemaju dovoljno vremena za privatne obaveze.

Grafikon 31 prikazuje odgovore na tvrdnju „Moj angažman u brizi za moju obitelj zbog poslovnih obveza nije na razini na kojoj bih željela da je.“

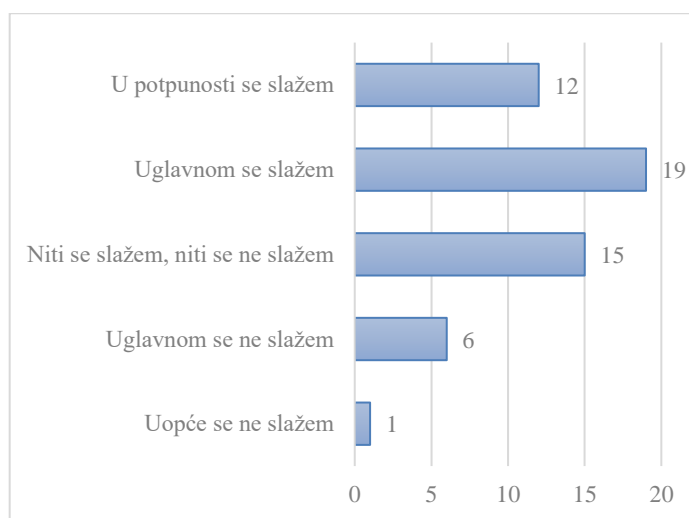

Grafikon 31: "Moj angažman u brizi za moju obitelj zbog poslovnih obveza nije na razini na kojoj bih željela da je"

Izvor: istraživanje autora

Iz grafikona je vidljivo kako su odgovori na ovu tvrdnju vrlo slični. Najviše ispitanica se uopće ne slaže sa ovom tvrdnjom, uglavnom se ne slaže, te se uglavnom slaže, i to njih 12 (23%) po odgovoru. Nešto manje ispitanica se u potpunosti slaže, njih 10 (19%), te je njih 7 (13%) ne može odlučiti. Vidljivo je kako se najviše žena ne slaže sa tvrdnjom da im angažman za obitelj nije na željenom nivou, što znači da veći broj žena smatra kako se dovoljno brine za svoju obitelj.

Grafikon 32 prikazuje odgovore ispitanica sa većim prihodima na tvrdnju „U stanju sam dobro uskladiti svoj osobni i profesionalni život.“

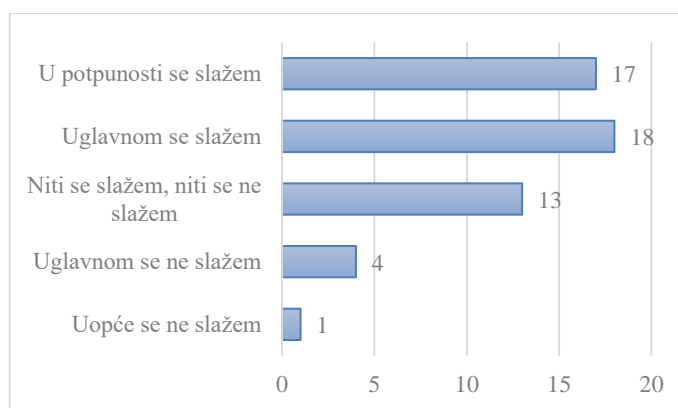

Grafikon 32: „U stanju sam dobro uskladiti svoj osobni i profesionalni život“

Izvor: istraživanje autora

Grafikon prikazuje kako najveći broj žena smatra da je u stanju uskladiti svoj privatni i poslovni život. Sa ovom tvrdnjom uglavnom se slaže 19 (36%) ispitanica, neodlučno je 15 (23%) žena te se u potpunosti slaže 12 (23%) ispitanica. Najmanje ispitanica se uglavnom slaže, njih 6 (11%) i uopće ne slaže, svega 1 (2%) ispitanica. To dovodi do zaključka kako žene sa većim mjesečnim prihodima uglavnom i u potpunosti smatraju da mogu kvalitetno uskladiti osobne i profesionalne obaveze.

Grafikon 33 prikazuje odgovore na tvrdnju „Kao zaposlena žena, moj najveći izazov je održati ravnotežu između poslovnog i privatnog života.“

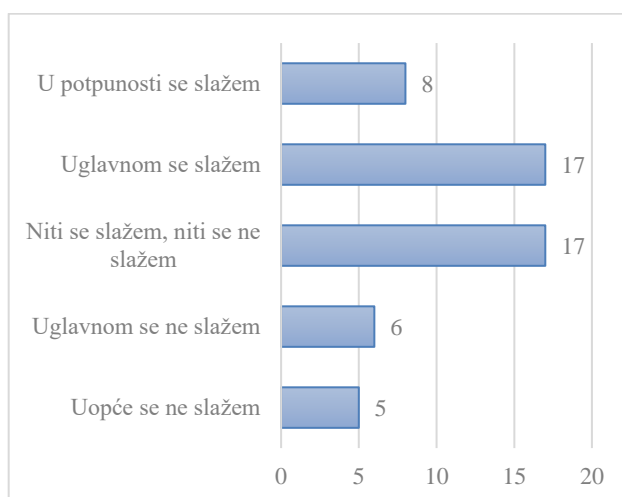

Grafikon 33: „Kao zaposlena žena, moj najveći izazov je održati ravnotežu između poslovnog i privatnog života“

Izvor: istraživanje autora

Iz grafikona je vidljivo kako se najveći broj ispitanica uglavnom slaže sa ovom tvrdnjom, i to njih 18 (34%). U potpunosti se slaže 17 (32%) ispitanica, te je neodlučno 13 (25%) žena. Najmanje ispitanica se uglavnom ne slaže, njih 4 (8%), te uopće ne slaže, svega 1 (2%) ispitanica. To dovodi do zaključka kako žene sa većom mjesečnom neto plaćom smatraju da im uspostava ravnoteže između privatnog i poslovnog života predstavlja izazov.

Posljednji grafikon broj 34 prikazuje odgovore na tvrdnju „Zadovoljna sam trenutnom kvalitetom svoga života.“

Grafikon 34: „Zadovoljna sam trenutnom kvalitetom svoga života“

Izvor: istraživanje autora

Iz posljednjeg grafikona vidljivo je kako se najveći broj žena slaže sa navedenom tvrdnjom ili je neodlučno. Najviše žena uglavnom se slaže, njih 17 (32%), te je isti broj ispitanica neodlučan. U potpunosti se slaže 8 (15%) ispitanica, uglavnom se ne slaže 6 (11%) ispitanica te se uopće ne slaže svega 5 (9%) ispitanica. Ovi rezultati dovode do zaključka kako žene su žene uglavnom ili u potpunosti zadovoljne svojom trenutnom kvalitetom života.

Iz provedenog istraživanja proizašli su brojni zaključci. Većina žena zadovoljno je svojom trenutnom ravnotežom između privatnog i poslovnog života, te nastoje posvetiti svo svoje slobodno vrijeme privatnom životu i obitelji i ne dopuštaju da poslovne obveze utječu na njega. Bez obzira na to ipak brinu za utjecaj stresa na njihovo zdravlje, što znači da im radno mjesto ipak izaziva stres iako nakon radnog vremena uspijevaju odvojiti vrijeme za sebe. Odnos ispitanica sa partnerom ne trpi radi poslovnih obaveza i uloga u brizi za obitelj na istoj je razini kakvu i priželjkuju. Ispitanice su uspješne u usklađivanju osobnog i profesionalnog života, ali je to ipak njihov najveći izazov. Iste su uglavnom ili u potpunosti zadovoljne svojom trenutnom kvalitetom života, te privatnom životu daju prednost naspram poslovnog.

Zaključak

Uspostava ravnoteže između privatnog i poslovnog života postaje jedan od ključnih problema današnjih zaposlenih žena. Poslovna karijera uvelike utječe na mogućnost obavljanja privatnih obaveza, te isto tako privatni život značajno utječe na poslovni. Te dvije sfere života svake zaposlene žene i majke povezane su uzročno-posljedičnom vezom, što znači da najčešće međusobno utječu jedna na drugu. U takvoj situaciji dolazi do sukoba uloga koji ostavlja posljedice poput nervoze i nesuglasica u obitelji, manje produktivnosti i sukoba na radnom mjestu, raznih ovisnosti, kao i zdravstvenih i psihičkih bolesti.

Brojna istraživanja pokazuju kako veliki broj žena ne uspijeva održati ravnotežu između privatnog i poslovnog života, a neki od razloga tome mogu biti ubrzani tempo života, sve veća želja za karijernim napredovanjem, širenje trenda zapošljavanja na više poslova, loša radna okolina, stres i mnogi drugi. U rješavanju problema neravnoteže veliku ulogu imaju same žene, ali i poslodavci. Tvrtke i organizacije mogu na razne načine pomoći svojim zaposlenicama da uspostave ravnotežu između obaveza, poput nekih oblika fleksibilnog rada ili vlastitim tečajevima koji će biti usmjereni na navedeni problem. Osim poslodavaca, u rješavanje ovog problema uključile su se i brojne udruge, organizacije, nacionalne vlasti i međunarodne organizacije. Primjer toga je EU Direktiva o ravnoteži privatnog i poslovnog života kojom je EU propisala zakone i akte koji olakšavaju ženama i muškarcima balansiranje karijere i obitelji.

Ovo istraživanje provedeno je na zaposlenim ženama Republike Hrvatske sa ciljem analiziranja njihove uspješnosti u uspostavi ravnoteže između privatnog i poslovnog života. Kako bi se istražila hipoteza postavljena na početku rada, formiran je anketni upitnik kojem je pristupilo 112 žena. U istraživanju najviše su sudjelovale žene u dobi između 26 i 45 godina starosti koje su udane ili žive u izvanbračnoj zajednici i ne skrbe o niti jednom djetetu, ili skrbe o 1 ili 2 djeteta. Što se tiče obrazovanja, najviše ispitanica ima završeni sveučilišni diplomski studij ili poslijediplomski studij, te četverogodišnju ili petogodišnju strukovnu školu. Najviše ispitanica ima ukupni radni staž između 1 i 10 godina, rade na ugovor na neodređeno te imaju mjesečnu neto plaću između 796,00 EUR i 1.325,00 EUR-a. Ispitanice prosječno u jednom radnom tjednu rade između 31 i 50 radnih sati.

Veliki broj žena zadovoljno je svojom trenutnom ravnotežom između privatnog i poslovnog života, iako često ili povremeno zapostavljaju svoje privatne hobije kako bi ispunile sve poslovne obveze. Veliki broj žena posveti svo slobodno vrijeme nakon radnih obaveza privatnom životu i obitelji i ne dopuštaju da posao i poslovne obveze utječu na njega. Suprotstavljaju se svojim poslovnim obvezama tako što ne ostaju duže na radnom mjestu niti obavljaju radne zadatke izvan radnog vremena., no bez obzira na to ipak brinu za utjecaj stresa

na njihovo zdravlje. To znači da im radno mjesto ipak izaziva stres iako nakon radnog vremena uspijevaju odvojiti vrijeme za sebe. Odnos ispitanica sa partnerom ne trpi radi poslovnih obaveza i uloga u brizi za obitelj na istoj je razini kakvu i priželjkuju. Izazovno je pronaći slobodno vrijeme za društveni život uz sve poslovne i privatne obaveze, stoga bi veliki broj ispitanica prihvatio kraće radno vrijeme iako bi to utjecalo na njihova primanja. Ispitanice su uspješne u usklađivanju osobnog i profesionalnog života, ali je to ipak njihov najveći izazov. Iste su uglavnom ili u potpunosti zadovoljne svojom trenutnom kvalitetom života, te privatnom životu daju prednost naspram poslovnog.

Hipoteza koja glasi „Žene sa većim mjesečnim prihodima kvalitetnije uspostavljaju ravnotežu između privatnog i poslovnog života“ jasno je potvrđena, što je pokazala analiza odgovora koje su dale ispitanice sa mjesečnom neto plaćom višom od 1.060,00 EUR-a. Te su ispitanice uglavnom zadovoljne svojom trenutnom ravnotežom između privatnih i poslovnih obaveza, te se najviše ispitanica ne slaže sa tvrdnjom da im angažman za obitelj nije na željenom nivou, što znači da veći broj žena smatra kako se dovoljno brine za svoju obitelj. Iako su zadovoljne svojom trenutnom ravnotežom, ispitanice ipak smatraju da nemaju dovoljno vremena za sve svoje privatne obaveze i da im uspostava ravnoteže predstavlja izazov. Bez obzira na to, žene sa većim mjesečnim prihodima uglavnom mogu kvalitetno uskladiti osobne i profesionalne obaveze.

Tema ovog rada postaje sve aktualnija, stoga se očekuju još brojna istraživanja na navedenu temu. O rezultatima ovakvog istraživanja uvelike utječe priroda posla ispitanice, položaj u organizaciji, angažiranost i osobnost partnera, prisutnost starijih generacija, okolina življenja i brojni drugi faktori. Preporuka za daljnja istraživanja svakako je suziti ciljnu skupinu i bazirati se na pojedinim segmentima prema prethodno navedenim faktorima. Na taj način rezultati će biti kvalitetniji i prikazivati jasnu situaciju.

Bibliografija

Knjige:

- 1) Jordan, J. V., Kaplan, A. G., Miller, J. B., Stiver, I. P., Surrey, J. L. 1991. *Women's Growth In Connection*. The Guilford Press. New York
- 2) Klasnić, K., 2017. *Utjecaj rodne podjele obiteljskih obveza i kućanskih poslova na profesionalni život zaposlenih žena*. Pravobranitelj/ca za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske. Zagreb
- 3) Messenger, J. C., 2009. *Working Time and Worker's Preferences in Industrialized Countries*. Routledge. Milton Park
- 4) Richardson, D., Robinson, V. , 1998. *Thinking Feminist*. The Guilford Press. New York

Članci:

- 1) Balaji, R., 2014. Work life balance of women employees. *International Journal of Innovative Research in Science, Engineering and Technology*, 3(10).
- 2) Bešlagić, J., Bakrač, A., Hodžić, A. and Bajramović, E., 2021. Utjecaj usklađivanja privatnog i profesionalnog života na mentalno zdravlje žena radnica u vezi s ostvarivanjem prava na roditeljski dopust. *Sigurnost: časopis za sigurnost u radnoj i životnoj okolini*, 63(3), pp.273-285.
- 3) Burke, R.J., 2003. Work experiences, stress and health among managerial women Research and practice. *The handbook of work and health psychology*, pp.259-278.
- 4) Carlson, D.S., Grzywacz, J.G. and Zivnuska, S., 2009. Is work—family balance more than conflict and enrichment. *Human relations*, 62(10), pp.1459-1486.
- 5) Čudina-Obradović, M. and Obradović, J., 2001. Sukob obiteljskih i radnih uloga: uzroci, posljedice i neriješeni istraživački problemi. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 10(4-5 (54-55)), pp.791-819.
- 6) Damjanić, Z., 2014. Komunikacijsko usklađivanje poslovnog i obiteljskog života; utjecaj na majčinstvo. *Media, culture and public relations*, 5(1), pp.30-46.
- 7) Delina, G. and Prabhakara Raya, Dr. R., 2013. A study on Work-Life Balance in Working Women. *International Journal of Commerce, Business and Management*. 2(5), pp.274-282.
- 8) Eby, L.T., Casper, W.J., Lockwood, A., Bordeaux, C. and Brinley, A., 2005. Work and family research in IO/OB: Content analysis and review of the literature (1980–2002). *Journal of vocational behavior*, 66(1), pp.124-197.

- 9) Emslie, C. and Hunt, K., 2009. 'Live to work' or 'work to live' A qualitative study of gender and work–life balance among men and women in mid-life. *Gender, Work & Organization*, 16(1)
- 10) Gregory, A. and Milner, S.E., 2009. Work-life balance a matter of choice. *gender, Work and Organization*, 16(1), pp.1-13.
- 11) Grzywacz, J.G., Arcury, T.A., Marin, A., Carrillo, L., Burke, B., Coates, M.L. and Quandt, S.A., 2007. Work-family conflict: experiences and health implications among immigrant Latinos. *Journal of Applied Psychology*, 92(4), p.1119.
- 12) Grzywacz JG, Carlson DS., 2007. Conceptualizing work–family balance: Implications for practice and research. *Advances in Developing Human Resources*, 9, pp.455–71
- 13) Kalliath, T. and Brough, P., 2008. Work–life balance A review of the meaning of the balance construct. *Journal of management & organization*, 14(3), pp.323-327.
- 14) Kelloway, E.K., Gottlieb, B., Barham, E. and Daly, K.J., 1999. Flexible work arrangements: Managing the work-family boundary. *The Canadian Journal of Infancy and Early Childhood*, 7(4), p.423.
- 15) Kirchmeyer C (2000) Work–life initiatives: Greed or benevolence regarding workers' time. In CL Cooper and DM Rousseau (Eds) *Trends in Organisational Behavior*, 7, pp. 79–93. Chichester: John Wiley & Sons.
- 16) Lewis, S., Gambles, R. and Rapoport, R., 2007. The constraints of a 'work–life balance' approach: An international perspective. *The international journal of human resource management*, 18(3), pp.360-373.
- 17) Lockwood, N.R., 2003. Worklife balance. Challenges and Solutions, SHRM Research, USA, 2(10).
- 18) Mladenović, M., 2020. Ravnoteža između poslovnog i privatnog života zaposlenih i menadžera-pogodnosti za balansiranje života i njihovi efekti. *Ekonomski izazovi*, 9(17), pp.67-79.
- 19) Nosak, T. and Zubanov, V., 2013. Harmonizacija poslovnih i privatnih ciljeva zaposlenih. *Tims. Acta naučni časopis za sport, turizam i velnes*, 7(2), pp.77-85.
- 20) Russell, H., O'Connell, P.J. and McGinnity, F., 2009. The impact of flexible working arrangements on work–life conflict and work pressure in Ireland. *Gender, Work & Organization*, 16(1), pp.73-97.
- 21) Sundaresan, S., 2014. Work-life balance–implications for working women. *OIDA International Journal of Sustainable Development*, 7(7), pp.93-102.
- 22) Toffoletti, K. and Starr, K., 2016. Women academics and work–life balance Gendered discourses of work and care. *Gender, Work & Organization*, 23(5), pp.489-504.

- 23) Voydanoff P., 2005. Toward a conceptualization of perceived work–family fit and balance: A demands and resources approach. *Journal of Marriage and Family* , 67, pp.822–36.

Internet i ostali izvori:

- 1) EUR-Lex, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L1158&from=GA>, pristupljeno: 25.04.2023.
- 2) Europska komisija, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1311&langId=en> , pristupljeno: 25.04.2023.
- 3) Europsko vijeće, <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/social-rights-eu/>, pristupljeno: 24.04.2023.
- 4) Nezavisni hrvatski sindikati, https://www.nhs.hr/novosti/nova_prava_za_poboljsanje_ravnoteze_između_poslovnog_i_privatnog_zivota_u_eu_stupila_na_snagu_72013/, pristupljeno 25.04.2023.
- 5) UNICEF, <https://www.unicef.org/media/95051/file/Family-friendly-policies-EN.pdf>, pristupljeno 25.04.2023.
- 6) UNICEF Hrvatska, <https://www.unicef.org/croatia/media/10341/file/Poslovanje%20po%20mjeri%20djece%20i%20obitelji.pdf>, pristupljeno:25.04.2023.
- 7) Ured za ravnopravnost spolova, <https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Europska%20unija/Strategija%20za%20rodnu%20ravnopravnost%202020.%E2%80%932025.pdf>, pristupljeno 25.04.2023.
- 8) Vlada Republike Hrvatske, <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti/2020/11%20studeni/12%20studenog/Nacrt%20NRS%202030%20i%20Dodaci-12112020.pdf>, pristupljeno 25.04.2023.

Popis ilustracija

Grafikoni

Grafikon 1: Dob ispitanica	19
Grafikon 2: Broj djece o kojima ispitanice vode brigu	20
Grafikon 3: Najviši stupanj obrazovanja ispitanica.....	20
Grafikon 4: Vrsta ugovora o radu i modeli angažiranja ispitanica.....	21
Grafikon 5: Visina mjesečne neto plaće ispitanica.....	22
Grafikon 6: : Razina zadovoljstva ispitanica trenutnom ravnotežom između privatnog i poslovnog života.....	23
Grafikon 7: „Zbog poslovnih obaveza zapostavila sam svoje hobije“	23
Grafikon 8: „Zbog poslovnih obaveza zapostavila sam svoj društveni život“	24
Grafikon 9: „Zbog poslovnih obaveza zapostavljam svoju obitelj i prijatelje“	25
Grafikon 10: „Poslovne obaveze ometaju moj privatni i obiteljski život više nego što bi trebalo“	25
Grafikon 11: „Po završetku radnog vremena posvećujem se isključivo privatnom životu“	26
Grafikon 12: „Ostajem na radnom mjestu duže nego što je to predviđeno ugovorom“	27
Grafikon 13: : „U tjednu nemam puno vremena za privatni život“	27
Grafikon 14: : „Više od pola radnih dana u tjednu dio zadataka s posla moram obavljati izvan radnog vremena“	28
Grafikon 15: „Radim često izvan rednog vremena do kasno i/ili vikendom kako bih završila zadatke koji su mi dodijeljeni na poslu“	28
Grafikon 16: „Zbog napornog radnog tjedna teško se opuštam“	29
Grafikon 17: „Brinem se zbog utjecaja stresa na poslu na moje zdravlje“	29
Grafikon 18: „Moj odnos s partnerom trpi zbog pritiska ili dugog radnog vremena na poslu“	30
Grafikon 19: „Moj angažman u brizi za moju obitelj zbog poslovnih obaveza nije na razini na kojoj bih željela da je“	30
Grafikon 20: „Teško je pronaći slobodno vrijeme za društveni život“	31
Grafikon 21: „Kada bih imala mogućnost radila bih kraće, iako bi to značilo smanjenje primanja“	32
Grafikon 22: „U stanju sam dobro uskladiti svoj osobni i profesionalni život“	32
Grafikon 23: : „Kao zaposlena žena, moj najveći izazov je održati ravnotežu između poslovnog i privatnog života“	33
Grafikon 24: „Ravnoteža poslovnog i privatnog života značajno utječe na kvalitetu života“ ..	33

Grafikon 25: „Zadovoljna sam trenutnom kvalitetom svoga života“	34
Grafikon 26: „Bila bih zainteresiranija za fleksibilan oblik rada“	34
Grafikon 27: „Poslovni život mi je važniji od privatnog života.“	35
Grafikon 28: „Privatni život mi je važniji od poslovnog života“	35
Grafikon 29: „Privatan i poslovni život podjednako su važni“	36
Grafikon 30: „U tjednu nemam puno vremena za privatni život“	37
Grafikon 31: "Moj angažman u brizi za moju obitelj zbog poslovnih obveza nije na razini na kojoj bih željela da je“	38
Grafikon 32: „U stanju sam dobro uskladiti svoj osobni i profesionalni život“.....	39
Grafikon 33: „Kao zaposlena žena, moj najveći izazov je održati ravnotežu između poslovnog i privatnog života“	39
Grafikon 34: „Zadovoljna sam trenutnom kvalitetom svoga života“	40

Tablice

Tablica 1: Bračni status ispitanica	19
Tablica 2: Ukupni radni staž ispitanica u godinama.....	21
Tablica 3: Prosječni broj radnih sati u jednom tjednu koje ispitanice odrade u vrijeme najvećeg opterećenja poslom	22
Tablica 4: „Koje od ponuđenih fleksibilnih oblika rada imate pravo koristiti na svom radnom mjestu?“	36
Tablica 5: Razina zadovoljstva trenutnom ravnotežom između privatnog i poslovnog života ispitanica sa većim prihodima	37

PRILOZI

ANKETNI UPITNIK

Poštovani,

anketni upitnik sastavni je dio istraživanja koje se provodi u završnog rada na Sveučilištu u Rijeci, Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu na temu *Izazovi ravnoteže između posla i privatnog života za žene*.

Anketni upitnik koristi se za ispitivanje izazovi s kojim se susreću **zaposlene žene** u nastojanju da ostvare ravnotežu između privatnoga i poslovnoga života. Anketni upitnik je u potpunosti anonimn a rezultati će se zbirno koristiti u svrhu istraživanja i izrade rada.

Molimo Vas da na svako pitanje odgovorite što iskrenije i preciznije kako bi rezultati bili što vjerodostojniji. Za ispunjavanje upitnika potrebno je maksimalno 10 minuta.

Zahvaljujem na Vašem sudjelovanju i uloženoj trudu!

Natali Voskion, ps24806@fthm.hr

PRVI DIO

Pitanje 1. Ocijenite Vašu razinu zadovoljstva trenutnom ravnotežom između Vašega privatnog i poslovnog života (zaokružite jedan odgovor)?

- a) Jako zadovoljna
- b) Uglavnom zadovoljna
- c) Ni zadovoljna, ni nezadovoljna
- c) Uglavnom nezadovoljna
- d) Jako nezadovoljna

Pitanje 2. Navedene su tvrdnje koje opisuju organizaciju privatnoga i poslovnoga života. Molim Vas da za svaki tvrdnju zaokružite jedan odgovor koji najbolje opisuje koliko često se navedene aktivnosti provode na ljestvici od 1 – nikada; 2 – rijetko; 3 – povremeno; 4 – često, 5 – uvijek

U kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Ne mogu

Stupanj slaganja procijeniti

1	Zbog poslovnih obaveza zapostavila sam svoje hobije.	1	2	3	4	5	0
2	Zbog poslovnih obaveza zapostavila sam svoj društveni život.	1	2	3	4	5	0

3	Zbog poslovnih obaveza zapostavljam svoju obitelj i prijatelje.	1	2	3	4	5	0
4	Poslovne obaveze ometaju moj privatni i obiteljski život više nego bi trebalo.	1	2	3	4	5	0
5	Po završetku radnoga vremena postavčujem se isključivo privatnoe životu.	1	2	3	4	5	0

Pitanje 3. Ocijene razinu Vašega slaganja s navedenim tvrdnjama. Svaku tvrdnju ocijenite jednom ocjenom na sljedećoj ljestvici: 1 – uopće se ne slažem; 2 – uglavnom se ne slažem; 3 – niti se slažem, niti se ne slažem; 4 – uglavnom se slažem; 5 – u potpunosti se slažem.

TVRDNJE

Stupanj slaganja

1	Ostajem na radnome mjestu duže njego je to predviđeno ugovorom.	1	2	3	4	5
2	U tjednu nemam puno vremena za privatni život (za druženje, opuštanje s partnerom, druženje s obitelji i slično).	1	2	3	4	5
3	Više od pola radnih dana u tjednu dio zadataka s posla moram obavljati izvan rednog vremena.	1	2	3	4	5
4	Radim često izvan rednog vremena do kasno i/ili vikendom kako bih završila zadatke dodjeljene mi na poslu.	1	2	3	4	5
5	Zbog napornoga radnoga tjedna teško se opuštam.	1	2	3	4	5
6	Brinem se zbog utjecaja stresa na poslu na moje zdravlje.	1	2	3	4	5
7	Moj odnos s partnerom trpi zbog pritiska ili dugog radnog vremena na poslu.	1	2	3	4	5
8	Moj angažna u brizi za moju obitelj zbog poslovnih obveza nije na razini na kojoj bi željela da je.	1	2	3	4	5
9	Teško je pronaći slobodno vrijeme za društveni život (vrijeme za hobije, slobodne aktivnosti, održavanje prijateljstava i proširenih obiteljskih odnosa).	1	2	3	4	5
10	Kada bi imala mogućnost radila bi kraće iako bi to značilo smanjenje primanja.	1	2	3	4	5

Pitanje 4. Ocijene razinu Vašega slaganja s navedenim tvrdnjama. Svaku tvrdnju ocijenite jednom ocjenom na sljedećoj ljestvici: 1 – uopće se ne slažem; 2 – uglavnom se ne slažem; 3 – niti se slažem, niti se ne slažem; 4 – uglavnom se slažem; 5 – u potpunosti se slažem.

TVRDNJE**Stupanj slaganja**

1.	U stanju sam dobro uskladiti svoj osobni i profesionalni život.	1	2	3	4	5
2.	Kao zaposlena žena, moj najveći izazov je održati ravnotežu između poslovnog i privatnog života.	1	2	3	4	5
3.	Ravnoteže poslovnog i privatnog života značajno utječe na kvalitetu života.	1	2	3	4	5
4.	Zadovoljna sam trenutnom kvalitetom svoga života.	1	2	3	4	5
5.	Bila bi zainteresiranija za fleksibilan oblik rada.	1	2	3	4	5
6.	Poslovni život mi je važniji od privatnoga života.	1	2	3	4	5
7.	Privatni život mi je važniji od poslovnoga života.	1	2	3	4	5
8.	Privatan i poslovni život podjednako su važni.	1	2	3	4	5

Pitanje 5: Koje od ponuđenih fleksibilnih oblika rada imate pravo koristiti na svom radnom mjestu (moguće zaokružiti više odgovora)?

- a) Fleksibilno radno vrijeme
- b) Mogućnost povremenog rada s udaljenog mjesta
- c) Mogućnost rada u nepunom radnom vremenu
- d) Mogućnost odlaska s posla zbog nepredviđenih privatnih razloga
- e) Ni jedno od navedenog

PODACI O ISPITANICI

Pitanje 1: Dob ispitanice (zaokružiti jedan odgovor):

- a) 18-25
- b) 26-35
- c) 36-45
- d) 46-55
- e) 56 i više

Pitanje 2: Bračni status ispitanice (zaokružite jedan odgovora):

- a) Udana
- b) Razvedena
- c) Udovica
- d) Izvanbračna zajednica
- e) Bez partnera
- f) Ne želim se izjasniti

Pitanje 3: Broj djece o kojima ispitanica vodi brigu (zaokružite jedan odgovor):

- a) Niti jedno

- b) Jedno
- c) Dvoje
- d) Troje
- e) Četvero i više

Pitanje 4. Trenutno najviši ostvaren stupanj obrazovanja ispitanice (zaokružite jedan odgovor):

- a) osnovno obrazovanje
- b) strukovno osposobljavanje
- c) jednogodišnje i dvogodišnje srednjoškolsko strukovno obrazovanje
- d) trogodišnje strukovno obrazovanje;
- e) gimnazijsko srednjoškolsko obrazovanje;
- f) četverogodišnje i petogodišnje strukovno srednjoškolsko obrazovanje
- g) stručni studiji završetkom kojih se stječe manje od 180 ECTS bodova; strukovno specijalističko usavršavanje i osposobljavanje; programi za majstore uz najmanje dvije godine vrednovanog radnog iskustva
- h) sveučilišni preddiplomski studiji; stručni preddiplomski studiji
- i) sveučilišni diplomski studiji; specijalistički diplomski stručni studiji; poslijediplomski specijalistički studiji
- j) poslijediplomski znanstveni magistarski studiji; poslijediplomski sveučilišni (doktorski) studiji; obrana doktorske disertacije izvan studija

Pitanje 5.: Ukupni radni staž u godinama (zaokružiti jedan odgovor):

- a) do 1 godine
- b) 1-5 godina
- c) 6-10 godina
- d) 11-15 godina
- e) 16-20 godina
- f) 20 godina i više

Pitanje 6: Vrste ugovora o radu i modeli angažiranja ispitanice (zaokružite jedan odgovor)

- a) Ugovor o radu na određeno
- b) Ugovor o radu na neodređeno
- c) Ugovor o djelu
- d) Ugovor o autorskom djelu
- e) Studentski ugovor
- f) Stjecanje prvog radnog iskustva/pripravništva

g) Ugovor o volontiranju

Pitanje 7.: Visina mjesečno neto plaće (zaokružite jedan odgovor):

- a) 265 eura i manje
- b) 266-530 eura
- c) 531-795 eura
- d) 796-1.060 eura
- e) 1.060-1.325 eura
- f) 1.325 eura i više

Pitanje 8: Prosječni broj sati u jednom tjednu u vrijeme najvećega opterećenja poslom u satima?

(uključujući i dodatne sate koje radite izvan radnog vremena)

- a) do 20
- b) 21-30
- c) 31-40
- d) 41-50
- e) 50 i više